

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน)

ปริญญา

การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง การศึกษาลักษณะโครงสร้างพื้นฐานและความคาดหวังของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน
ตำบลระเริง อำเภอน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

Study of Infrastructure and Farmer's Expectation in Land Reform Area

Ra-Roeng Sub-district, Wang Nam Khiao District, Nakhon Ratchasima Province

นามผู้วิจัย นายอร่าม แก้วนิล

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์โสภณ ทองปาน, Ph.D.)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิพัทธ์ จินตนา, Ph.D.)

กรรมการ

(อาจารย์ขนาด มั่งคั่ง, Ph.D.)

ประธานสาขาวิชา

(รองศาสตราจารย์พรรณภา ศักดิ์สูง, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์วินัย อาจคงหาญ, M.A.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ๒๐ เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๘

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาลักษณะโครงสร้างพื้นฐานและความคาดหวังของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน
ตำบลระเริง อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

Study of Infrastructure and Farmer's Expectation in Land Reform Area
Ra-Roeng Sub-district, Wang Nam Khiao District , Nakhon Ratchasima Province

โดย

นายอร่าม แก้วนิล

เสนอ

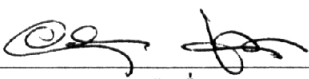
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต(การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน)
พ.ศ. 2548

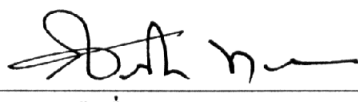
ISBN 974-9843-44-4

อร่าม แก้วนิล 2548: การศึกษาลักษณะโครงสร้างพื้นฐานและความคาดหวังของ
เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ตำบลระเริง อำเภอน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่าง
ยั่งยืน) สาขาการใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน
โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา ประธานกรรมการที่ปรึกษา:
ศาสตราจารย์โสภณ ทองปาน, Ph.D. 66 หน้า
ISBN 974-9843-44-4

การศึกษาลักษณะโครงสร้างพื้นฐานและความคาดหวังของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน
ตำบลระเริง อำเภอน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบลักษณะพื้นฐานของ
เกษตรกร โครงสร้างพื้นฐานและโอกาสการพัฒนาของชุมชน ตลอดจนความคาดหวังของ
เกษตรกร การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็น
เครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ หัวหน้าครัวเรือนตัวอย่างหรือผู้แทน
95 ครัวเรือน ผู้นำชุมชน 14 ราย และข้าราชการที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ 14 ราย และประมวลผล
ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด
ค่าต่ำสุด วิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและอุปสรรค พร้อมทั้งนำเสนอโดยการพรรณนา

ผลของการศึกษาพบว่าสมาชิกในครัวเรือนตัวอย่างร้อยละ 31.92 เป็นเด็กจบการศึกษา
ชั้นประถมร้อยละ 49.15 และประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก รายได้เป็นเงินสดสุทธิ ทั้งใน
และนอกการเกษตรเฉลี่ย 65,248.95 บาท/ครัวเรือน/ปี มีรายจ่ายในครัวเรือนเฉลี่ย 60,143.95
บาท/ครัวเรือน/ปี โครงสร้างพื้นฐานที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญและมีปัญหา คือ เรื่อง ที่ดินไม่มี
เอกสารสิทธิ์ ถนน ขาดตลาดรองรับผลผลิตทางการเกษตร ขาดแหล่งเงินทุนในระบบ หนี้สิน
นอกระบบ และปัญหาขาดครุ ความคาดหวังของครัวเรือนตัวอย่าง ต้องการความช่วยเหลือด้าน
เงินทุน ร้อยละ 33.53 คาดหวังให้จัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ร้อยละ 22.11 คาดหวังให้
ช่วยเหลือเรื่องปัจจัยการผลิต ร้อยละ 20.00 ความคาดหวังด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
คาดหวังให้ปรับปรุงถนน ร้อยละ 43.16 และ คาดหวังให้จัดหาโทรศัพท์สาธารณะ ร้อยละ
23.15

ลายมือชื่อนิติ

ลายมือชื่อประธานกรรมการ

50 / มี.ค. / 48

Aram Kaewnin 2005: Study of Infrastructure and Farmer's Expectation in Land Reform Area Ra-Roeng Sub-district, Wang Nam Khiao District, Nakhon Ratchasima Province. Master of Science (Sustainable Land Use and Natural Resource Management), Major Field: Sustainable Land Use and Natural Resource Management, Interdisciplinary Graduate Program. Thesis Advisor: Professor Sopin Tongpan, Ph.D. 66 pages.
ISBN 974-9843-44-4

The aim was to study of Infrastructure situation and Farmer's Expectation in Land Reform Area Ra-Roeng Sub-district, Wang Nam Khiao District, Nakhon Ratchasima Province. The objectives of this study were to investigate the Characteristics of the farmer, infrastructure and opportunity for community development. The study was conducted through quantitative and qualitative methods and through survey method was the main method for collecting. Data were collected from three set of samples namely the head farmer or representative samples and community leader 14 samples government officer that work in this area with sample size of 14. Data from the survey was recorded and analyzed by statistical software. Statistics used in the analysis process included percentage, mean, maximum and minimum. Descriptive analysis was used to study problems and obstacle.

The results of the study found that 31.9 percent of household member were children, 49 percent had only primary education and their main occupation only in agriculture. With annual average/family income was about 65,248.95 bath and family expenses was 60,143.95 bath respectively. Infrastructure had a top priority were land without title deeds, road, market for farm product, lack of institution lenders, and debt with non institution sources as well as lack of teacher. Sample's expectations were on almost a quarter on credit, one-fifth on water for agricultural. Sample's expectations for improvement about 43 percent on road improvement and 23 percent on public telephone.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

20 / 10 / 48

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความอนุเคราะห์จาก ศ.ดร.โสภณ ทองปาน ประธานกรรมการ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.วิพัทธ์ จินตนา กรรมการที่ปรึกษาวิชาเอก ดร.นุชนาถ มั่งคั่ง กรรมการที่ปรึกษาวิชาการ และ รศ.ดร.วันชัย จันทรประเสริฐ ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำและตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอบคุณเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอวังน้ำเขียว สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังน้ำเขียว ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 และ 5 ตำบลระเริง ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ชาวบ้านทั้งสองหมู่บ้านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี กราบขอบพระคุณท่านเจ้าอาวาสวัดชัยปลาทั้ง วัดคลองกุ่มที่กรุณาให้ที่พักตลอดการเก็บข้อมูลภาคสนาม

ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่น SLUSE และเจ้าหน้าที่โครงการฯ ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้เสร็จสมบูรณ์

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์นี้ ข้าพเจ้าขอบอบแต่ คุณพ่อ คุณแม่ ครู อาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

อร่าม แก้วนิล

กันยายน 2548

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(5)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
ประโยชน์ที่ได้รับ	3
ขอบเขตของการศึกษา	3
นิยามศัพท์	3
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	5
สภาพทั่วไปเกี่ยวกับพื้นที่ศึกษา	5
แนวคิดและหลักการการปฏิรูปที่ดิน	10
แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง	16
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	19
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	21
การเก็บรวบรวมข้อมูล	21
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	21
การจำแนกกลุ่มตัวอย่างและเครื่องมือ	24
การประมวลผล	25
การนำเสนอผลต่อสาธารณะ	25
บทที่ 4 ผลการศึกษา	27
ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือนตัวอย่าง	27
ข้อวิจารณ์	50

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	52
สรุป	52
ข้อเสนอแนะ	53
 เอกสารและสิ่งอ้างอิง	 56
 ภาคผนวก	 60
แบบสัมภาษณ์	61
แผนที่กลุ่มชุดดิน ตำบลระเริง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา	65

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	หมู่บ้านและจำนวนประชากรในตำบลละเรียงในปี พ.ศ. 2546	22
2	จำนวนตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล	23
3	ข้อมูลที่จำเป็นและผู้ให้ข้อมูล	23
4	เพศ อายุ การศึกษาและการประกอบอาชีพของสมาชิกครอบครัวตัวอย่าง พ.ศ. 2546	28
5	ลักษณะการได้มาของที่ดินของกลุ่มตัวอย่าง	30
6	จำนวนแปลงที่ดินถือครองของครัวเรือนตัวอย่างในปี พ.ศ. 2546	30
7	ขนาดการถือครองที่ดินของครัวเรือนตัวอย่างในปี พ.ศ. 2546	31
8	ลักษณะทำประโยชน์ในดินของครัวเรือนตัวอย่างจากการสัมภาษณ์ในปี พ.ศ. 2546	32
9	จำนวน ร้อยละ ประเภทเอกสารสิทธิ์ที่ดินของตัวอย่างในปี พ.ศ. 2546	32
10	รายได้จากการเกษตรและนอกการเกษตรเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 95 ราย ปี พ.ศ. 2546	33
11	แหล่งที่มาของรายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือนตัวอย่างในปี 2546	34
12	ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนในรอบปีใน พ.ศ. 2546	34
13	แหล่งเงินทุนที่กลุ่มตัวอย่างกู้ในปี พ.ศ. 2546	35

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่		หน้า
14	ยอดเงินออมในรูปเงินสดของครัวเรือนตัวอย่าง ในปี พ.ศ. 2546	36
15	ชื่อกลุ่ม และการเป็นสมาชิกกลุ่มของครัวเรือนตัวอย่าง	37
16	ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ครัวเรือนตัวอย่างเห็นว่าควรให้การสนับสนุน	37
17	จุดเด่นของหมู่บ้านที่กลุ่มตัวอย่างระบุ	38
18	ความเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน	38
19	ลำดับความสำคัญของปัญหาโครงสร้างพื้นฐานและคุณภาพชีวิตที่เกิดขึ้นในชุมชนสำรวจปี พ.ศ. 2546	39
20	จำนวนและร้อยละ ของปัญหาด้านการเกษตรที่กลุ่มตัวอย่างรายงานในปี พ.ศ. 2546	40
21	จำนวนของอาการเจ็บป่วยของสมาชิกในครัวเรือนตัวอย่าง ในปี พ.ศ. 2546	40
22	ความเห็นต่อโอกาสการศึกษาต่อของลูกหลานในครัวเรือนตัวอย่าง ในปี พ.ศ. 2546	41
23	ปัญหาในพื้นที่จากความคิดเห็นของตัวอย่างข้าราชการในพื้นที่	42
24	ปัญหาในพื้นที่จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน	45
25	ทางเลือกการปลูกพืชเศรษฐกิจตำบลละเรียง อำเภอน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา	66

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลระเริง อำเภอลำลูกเกด จังหวัดนครราชสีมา	26
2	แผนที่กลุ่มดินตำบลระเริง อำเภอลำลูกเกด จังหวัดนครราชสีมา	65

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ที่ดินเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีพของมนุษย์ เพราะเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญ แต่เนื่องจากทรัพยากรดินมีจำนวนจำกัด ขณะที่ประชากรของประเทศเพิ่มขึ้นตลอดเวลา จึงทำให้เกิดปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรดิน เกิดความขัดแย้งทั้งระหว่างประชาชนและรัฐบาล ได้แก่ การบุกรุกพื้นที่ป่า การบุกรุกที่สาธารณะและปัญหาความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับประชาชน ได้แก่ การบุกรุกที่ดินแปลงข้างเคียง รัฐบาลได้พยายามหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเรื่องที่ดิน การปฏิรูปที่ดินเป็นมาตรการหนึ่งที่รัฐบาล นำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งดังกล่าว การใช้ที่ดินในประเทศไทย พ.ศ. 2545 แยกเป็นเนื้อที่ถือครองทางการเกษตร 131.3 ล้านไร่ เนื้อที่จำแนกไม่ได้ เช่น ที่สาธารณประโยชน์ ที่สุขาภิบาล ที่เทศบาล ที่หนองบึง เส้นทางการคมนาคม 105.9 ล้านไร่ เนื้อที่ป่าไม้ 83.5 ล้านไร่ โดยที่จำนวนเนื้อที่ถือครองเพื่อการเกษตร 131.3 ล้านไร่ อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินจำนวน 42.2 ล้านไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 32.29 ของเนื้อที่ถือครองทางการเกษตร ดังนั้นการให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้าน ต่าง ๆ กับเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน เท่ากับเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรเกือบครึ่งของเกษตรกรทั้งประเทศ(สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2545)

พื้นที่โครงการปฏิรูปที่ดินป่าเขาภูหลวง ครอบคลุมพื้นที่อำเภอปักธงชัย อำเภอปากช่องและอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา จากการสำรวจความเหมาะสมเบื้องต้นก่อนที่จะประกาศให้พื้นที่ป่าเขาภูหลวงเป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พบว่ามีปัญหาที่สำคัญคือ เกษตรกรขาดกรรมสิทธิ์ในที่ดิน เนื่องจากเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติทางราชการจึงไม่สามารถออกหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ได้ ปัญหาเรื่องการจำหน่ายผลผลิต ดินขาดการปรับปรุงบำรุง การระบาดของศัตรูพืชและการคมนาคมขนส่งยังไม่สะดวก เส้นทางในพื้นที่ส่วนใหญ่ใช้สัญจรได้เฉพาะฤดูแล้ง (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม [ส.ป.ก.], 2520) กรมป่าไม้จึงมอบให้ ส.ป.ก. ดำเนินการปฏิรูปที่ดินโดยมีพื้นที่ที่รับมอบจากกรมป่าไม้ 353,825 ไร่ ตามมีพระราชกฤษฎีกา เล่มที่ 95 ตอนที่ 107 ลงวันที่ 2 ตุลาคม 2521 ให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตปฏิรูปที่ดิน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดนครราชสีมา ได้จัดที่ดินให้แก่เกษตรกรด้วยการมอบเอกสาร ส.ป.ก. 4-01 จำนวน 87,497 ไร่ จำนวน 4,788 แปลง แต่จากการติดตามการทำประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรจำนวน 4,271 ราย มีเกษตรกรเข้าทำประโยชน์ด้วยตนเองจำนวน 3,685 ราย (ร้อยละ 86.29) ไม่ทำประโยชน์ด้วยตนเอง เช่น ปลอ่ยทิ้งร้าง ให้เช่า ให้ทำฟรี 321 ราย

(ร้อยละ 7.51) ขายที่ดินให้ผู้อื่นแล้ว 265 ราย (ร้อยละ 6.20) (ธรรมศักดิ์, 2546) ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเปลี่ยนแปลงสิทธิถือครองที่ดินและไม่ทำประโยชน์ในที่ดินด้วยตนเองคือ ปัญหาหนี้สิน การย้ายถิ่นและชรา (วิระชัย และ คณะ, 2533) จะเห็นได้ว่าตลอดระยะเวลา 30 ปีที่ผ่านมา ส.ป.ก. ได้จัดกิจกรรมการพัฒนาด้านในเขตปฏิรูปที่ดินทั่วประเทศมากมาย ทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาคุณภาพชีวิตและรายได้ แต่ชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินก็มิได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเกษตรกรในเขตอื่น ๆ แต่อย่างใด เนื่องจากปัญหาพื้นที่ที่รับผิดชอบมีจำนวนมากและที่ดินส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าเสื่อมโทรม และอยู่นอกเขตชลประทาน ขาดการติดตามการใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างต่อเนื่องและขาดการวางแผน การประสาน และการดำเนินการพัฒนายังไม่สามารถดำเนินการให้เกิดประสิทธิผล

พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้บังคับใช้ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2518 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงสิทธิและการถือครองที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ให้มีการใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้เกษตรกรผู้ไร้ที่ดินทำกิน ผู้เช่าที่ดิน และผู้ประสงค์จะเป็นเกษตรกร ได้มีโอกาสเป็นเจ้าของที่ดินสำหรับการเกษตรอย่างถาวร ตลอดจนยกระดับความเป็นอยู่และรายได้ของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินที่ดีขึ้น (ส.ป.ก., 2540) ส.ป.ก. จึงจัดกิจกรรมการพัฒนาในด้านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและพัฒนาอาชีพทั้งภายในและภายนอกภาคการเกษตร ตลอดจนบริการต่างๆ แต่ที่ผ่านมาการพัฒนาเป็นลักษณะจากบนสู่ล่าง (top - down approach) คือ ส่วนกลางเป็นผู้กำหนดนโยบายการพัฒนาให้ส่วนภูมิภาคนำไปปฏิบัติ (กังสดาล และ จำลอง, 2545) ดังนั้นหากต้องการปรับเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาโดยให้ในแต่ละพื้นที่มีกรอบการพัฒนาที่ชัดเจน ตามความต้องการที่แท้จริงของชุมชน จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาลักษณะโครงสร้างพื้นฐานและความคาดหวังของคนในชุมชน เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจจัดทำแผนการพัฒนา ของหน่วยงานพัฒนาต่าง ๆ ตลอดจนองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ให้ตรงความต้องการของคนในชุมชน และแก้ปัญหาต่างๆ ได้ถูกต้องตรงประเด็น ซึ่งจะนำไปสู่ความอยู่ดีกินดีและมีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตของคนในชุมชนตลอดไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทราบลักษณะพื้นฐานและการประกอบอาชีพของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ตำบลละเรียง อำเภอน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อทราบลักษณะโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนที่เป็นอยู่และความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่ศึกษา

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ผู้นำชุมชนและประชาชนสามารถรู้ถึงปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้น ทำให้สามารถวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและร่วมกันกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาของชุมชนเองได้โดยอาศัยศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์และทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น
2. ใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชนของ ส.ป.ก. และหน่วยงานของรัฐ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล ที่จะเข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่อื่นได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และตรงกับความต้องการของประชาชน

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร รวมถึงศักยภาพในด้านต่างๆ เช่น ทรัพยากร โอกาสการพัฒนา ของ หมู่ที่ 4,5 ตำบลละเรียง อำเภอน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา เก็บข้อมูลในช่วงเดือน มีนาคม 2546

นิยามศัพท์

โครงสร้างพื้นฐาน หมายถึง ระบบพื้นฐานและสิ่งก่อสร้างที่มีความจำเป็นในการดำเนินชีวิตที่ อยู่ในพื้นที่ศึกษา

ผู้นำชุมชน หมายถึง บุคคลที่ชาวบ้านให้ความเคารพเชื่อถือ ทั้งนี้รวมถึงผู้นำที่เป็นทางการและ
ไม่เป็นทางการ

เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรที่อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินป่าเขาภูหลวง ทั้งที่ได้รับ และยังไม่ได้รับ
เอกสาร ส.ป.ก. 4-01

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การศึกษาลักษณะโครงสร้างพื้นฐานและความคาดหวังของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ตำบลระเริง อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ตรวจเอกสารเกี่ยวกับหลักการแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย ออกเป็นส่วนๆ ดังนี้

1. พื้นที่ศึกษาเขตปฏิรูปที่ดิน ตำบลระเริง อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา
2. แนวคิดและหลักการการปฏิรูปที่ดิน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการความคาดหวัง
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พื้นที่ศึกษาเขตปฏิรูปที่ดิน ตำบลระเริง อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

สภาพทั่วไป

ตำบลระเริงตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา มีองค์การบริหารส่วนตำบลระเริงเป็นหน่วยงานในการปกครองดูแล องค์การบริหารส่วนตำบลระเริงตั้งอยู่เลขที่ 138 หมู่ที่ 1 บ้านระเริง อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอวังน้ำเขียว ห่างจากอำเภอวังน้ำเขียวประมาณ 35 กิโลเมตร และตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดนครราชสีมา ห่างจากจังหวัดนครราชสีมาประมาณ 105 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมด 99 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 61,875 ไร่ ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาและเนินเขาสูงสลับกันทั่วทั้งพื้นที่

อาณาเขตของตำบลระเริง

ทิศเหนือ	ติดต่อดำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
ทิศตะวันออก	ติดต่อดำบลตะขบ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา
ทิศใต้	ติดต่อดำบลวังหมี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา
ทิศตะวันตก	ติดต่อดำบลวังกะทะ และตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัด

นครราชสีมา (องค์การบริหารส่วนตำบลระเริง, 2546)

ประชากร

ประชากรส่วนใหญ่เป็นคนต่างถิ่นอพยพมาจากหลายอำเภอ และ หลายจังหวัด ทั้งจาก ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ดังนั้นภาษาพูดและวัฒนธรรมประเพณี จึงมีความหลากหลายตามความนับถือของแต่ละกลุ่ม ตำบลระเริงมีประชากรรวม 6,098 คน โดย แยกเป็นชาย 3,012 คน หญิง 3,086 คน ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ย 61.59 คน/ตาราง กิโลเมตร

ลักษณะทางสังคม

1. การศึกษา

ตำบลระเริงมีโรงเรียนจำนวน 5 แห่ง เป็นโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด สพท.นม.

จำนวน 2 แห่ง ได้แก่

- โรงเรียนบ้านคลองหินร่อง มีครู 2 คน นักเรียนชาย 13 คน และนักเรียนหญิง 12 คน รวม 25 คน
- โรงเรียนบ้านคลองกุ่ม มีครู 6 คน ครูอัตราจ้าง 1 คน นักเรียนชาย 66 คน และ นักเรียนหญิง 68 คน รวม 134 คน

โรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาสถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัด สพท. นม. จำนวน 3 แห่ง ได้แก่

- โรงเรียนบ้านระเริง มีครู 16 คน นักเรียนชาย 137 คน และนักเรียนหญิง 142 คน รวม 279 คน
- โรงเรียนหนองไม้สั๊ก มีครู 10 คน ครูอัตราจ้าง 2 คน และนักเรียนชาย 84 คน นักเรียนหญิง 63 คน รวม 147 คน
- โรงเรียนบ้านไทรงาม มีครู 9 คน ครูอัตราจ้าง 4 คน นักเรียนชาย 194 คน และ นักเรียนหญิง 185 คน รวม 379 คน

นอกจากมีโรงเรียนทั้ง 5 แห่งแล้ว ตำบลระเริงยังมีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน จำนวน 2 แห่ง

2. สถาบันและองค์กรทางศาสนา

ประชาชนในตำบลละเรียงนับถือศาสนาพุทธร้อยละ 99 มีวัดจำนวน 9 แห่ง คือ

วัดละเรียง
วัดคลองกี้
วัดคลองหินร้อง
วัดซำปลาทั้ง
วัดคลองกุ่ม
วัดไทรงาม
วัดคลองสมบูรณ์
วัดหนองไม้สัก
วัดคลองดินดำ

3. สาธารณสุขและอื่น ๆ

สถานีนอนมัยประจำตำบล 1 แห่ง
ศูนย์ควบคุมโรคติดต่อโดยแมลง 1 แห่ง
ร้านขายยาแผนปัจจุบัน 1 แห่ง
สถานีตำรวจ (สถานีย่อย) 1 แห่ง

4. การคมนาคม

เส้นทางคมนาคมทั้งหมดในตำบลละเรียงเป็นถนนลูกรัง มีเส้นทางหลายสายหลักเชื่อมต่อกับตำบลและหมู่บ้านใกล้เคียง เส้นทางคมนาคมที่สำคัญ ได้แก่ ถนนสายบ้านนุตะโก - บ้านหนองไม้สัก(สะพานบ้านโนนสาวเอ้ ตำบลวังหมี – หนองไม้สัก)

การบริการรถยนต์โดยสารสาธารณะ มีบริการรับส่งจากตำบลละเรียงถึงตลาดปากช่องวันละ 1 เที่ยว ออกจากตำบลละเรียงช่วงเช้า และกลับจากตลาดปากช่องในตอนบ่าย (องค์การบริหารส่วนตำบลละเรียง, 2546)

ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรป่าไม้ เดิมตำบลละเรียงเป็นป่าเต็งบกบกุงเพื่อทำการเกษตร พื้นที่ป่าที่เหลือส่วนใหญ่เป็นพื้นที่บริเวณเนินเขา และภูเขาที่ไม่สามารถทำการเกษตรได้ บริเวณใกล้เคียงกับหมู่ที่ 7 บ้านไทรงาม ตำบลละเรียง เป็นเขตติดต่อกับป่าสงวนแห่งชาติเขาภูหลวงแปลง 1 และ 2 มีพื้นที่รวมกัน 51,578 ไร่ ในเขตพื้นที่ป่าสงวน ฯ แห่งนี้ยังเป็นที่ตั้งของโครงการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป่าเขาภูหลวงและยังเป็นแหล่งต้นน้ำของลำน้ำพระเพลิง ที่ไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำลำพระเพลิง

ป่าชุมชน ในตำบลละเรียงมีป่าชุมชน 2 แห่ง คือ ป่าชุมชนบ้านไทรงามและป่าชุมชนบ้านคลองกุ่ม ป่าชุมชนทั้ง 2 แห่งเป็นป่าชุมชนแบบดั้งเดิมหรือเคยเป็นพื้นที่ป่าธรรมชาติ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชนได้ร่วมมือกันอนุรักษ์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เป็นแหล่งอาหารและพืชสมุนไพร ตลอดจนไม้ใช้สอย โดยปัจจุบันมีการปลูกป่าเพิ่มเติมในช่วงวันสำคัญต่าง ๆ

ทรัพยากรน้ำ น้ำสำหรับทำการเกษตรส่วนใหญ่ได้จากน้ำฝน น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคได้จากแหล่งน้ำผิวดิน โดยมีการจัดทำเป็นระบบประปาหมู่บ้านจำนวน 13 แห่ง แหล่งน้ำผิวดิน ได้แก่ ลำน้ำ ลำห้วย และคลอง ซึ่งมีจำนวน 28 แห่ง หนองบึง 4 แห่ง แหล่งน้ำผิวดินที่สร้างขึ้นมีฝาย 9 แห่ง อ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก 4 แห่ง และแหล่งน้ำใต้ดิน ได้แก่ บ่อน้ำตื้นและบ่อน้ำบาดาลจำนวน 41 แห่ง (สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, 2544)

ทรัพยากรดิน ดินในตำบลละเรียงเป็นดินบนพื้นที่ดอน กลุ่มดินส่วนใหญ่อยู่ระหว่างกลุ่มชุดดินที่ 29 ถึงกลุ่มชุดดินที่ 62 จากการสำรวจของกรมพัฒนาที่ดินพบว่า ในตำบลละเรียงมีกลุ่มชุดดินที่พบมากที่สุด คือ กลุ่มชุดดินที่ 62 มีพื้นที่ 24,977.14 ไร่ รองมาคือกลุ่มชุดดินที่ 31 มีพื้นที่ 12,509.40 ไร่ และกลุ่มชุดดินที่ 46 มีพื้นที่ 12,287.63 ไร่ ซึ่งดินทั้ง 3 กลุ่มชุดดินมีลักษณะที่สำคัญดังนี้

กลุ่มชุดดินที่ 62 มีลักษณะและคุณสมบัติต่าง ๆ เช่น เนื้อดิน สีดิน ความลึกของดิน ปฏิกริยาของดิน ตลอดจนความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับหินที่เป็นวัตถุดิบกำหนดของดินในบริเวณนั้น ๆ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นดินที่มีเศษหิน ก้อนหินและหินพื้นผิวดินกระจายทั่วพื้นดิน ชุดดินนี้มีศักยภาพไม่เหมาะกับการปลูกพืช เนื่องจากดินตื้น มีหินผิวดินจำนวนมาก เป็นส่วนใหญ่ ความลาดเทเฉลี่ยเกิน 35 เปอร์เซ็นต์ การชะล้างพังทลายของดินเกิดขึ้นอย่างรุนแรง จึงควรรักษาไว้เป็นป่าธรรมชาติ

กลุ่มชุดดินที่ 31 เป็นดินลึกถึงลึกมาก ลักษณะเนื้อดินเป็นดินเหนียว สีน้ำตาล สีเหลือง และสีแดง ปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงกรดจัด (pH 5.5 - 6.5) ถ้าพบบริเวณใกล้ภูเขาปฏิกริยาของดินจะเป็นกลางถึงด่างปานกลาง (pH 7.0-8.0) ในดินชั้นบนความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง กลุ่มชุดดินที่ 31 ได้แก่ ชุดดินเลย (Loei Series:Lo) และชุดดินวังไฮ (Wang Hai Series:Wi)

กลุ่มชุดดินที่ 46 เป็นดินตื้นถึงตื้นมาก เนื้อดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนเหนียวปนกรวดลูกรังหรือดินเหนียวปนกรวดลูกรัง สีน้ำตาล สีแดงปนเหลืองหรือน้ำตาลปนแดง ปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงกรดจัดมาก (pH 5.0 - 6.5) ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำถึงปานกลาง ดินชุด 46 ได้แก่ ชุดดินเชียงกาน (Chiang Khan Series:Ch) ชุดดินกบินทร์บุรี (Kabin Buri Series:Kb) ชุดดินโป่งตอง (Pong Tong Series:Po) และชุดดินสุรินทร์ (Surin Series:Su) (กรมพัฒนาที่ดิน, 2548)

ลักษณะภูมิอากาศ

1. ฤดูกาล พื้นที่ตำบลระเริง มี 3 ฤดูกาล ดังนี้

- ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม ปกติจะมีฝนตกชุกราว 4- 5 เดือน ที่มีฝนชุกมาก (เกิน 200 มิลลิเมตรต่อเดือน) ได้แก่ เดือนกันยายน รองมา คือ เดือนตุลาคม มีฝนทิ้งช่วงหรือฝนตกน้อยในช่วงฤดูฝน ระหว่างเดือนมิถุนายนถึงเดือนสิงหาคม ในบางปีอาจมีเดือนที่ฝนตกชุกเพียง 2-3 เดือน

- ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ อุณหภูมิต่ำสุดในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมาอยู่ในเดือนธันวาคม (19.0 องศาเซลเซียส) รองไป คือ เดือนมกราคม (19.4 องศาเซลเซียส) อุณหภูมิเฉลี่ยในช่วงฤดูหนาว 21.0 ถึง 21.5 องศาเซลเซียส

- ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเมษายน บางปีถึงเดือนพฤษภาคม โดยเฉพาะในปีที่มีฝนตกน้อย อุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด จะอยู่ในเดือนเมษายนและเดือนพฤษภาคม (26.0 องศาเซลเซียส) แต่อุณหภูมิสูงสุดจะอยู่ในเดือนมีนาคมและเดือนเมษายน (36 และ 35 องศาเซลเซียส ตามลำดับ)

ในภาพรวมช่วงฤดูหนาว และฤดูร้อนจัดเป็นช่วงแล้งของปี เพราะบางเดือนฝนจะไม่ตกหรือตกน้อยกว่า 100 มิลลิเมตรต่อเดือน โดยเฉพาะช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนมีนาคมฝนตกโดยเฉลี่ย ต่ำกว่า 40 มิลลิเมตรต่อเดือน (สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, 2544)

2. ข้อมูลอุทุนิยมวิทยา จากสถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช เฉลี่ยในรอบ 10 ปี (พ.ศ. 2534 - พ.ศ. 2543) สรุปได้ดังนี้

1) ปริมาณน้ำฝนรวมเฉลี่ยต่อปี	994.30 มิลลิเมตร
2) อุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือนในรอบปีอยู่ในช่วง	149.0-26.00 องศาเซลเซียส
3) อุณหภูมิต่ำสุดในรอบปีเกิดขึ้นในเดือนธันวาคม	16.50 องศาเซลเซียส
4) อุณหภูมิสูงสุดในรอบปีเกิดขึ้นในเดือนมีนาคม	36.00 องศาเซลเซียส
5) ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยสูงสุดในเดือนตุลาคม	93.98 เปอร์เซ็นต์
6) ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยต่ำสุดในเดือนมีนาคม	80.29 เปอร์เซ็นต์
7) ปริมาณการระเหยเฉลี่ยรายวันสูงสุดในเดือนมีนาคม	5.50 มิลลิเมตร
8) ปริมาณการระเหยเฉลี่ยรายวันต่ำสุดในเดือนตุลาคม	2.20 มิลลิเมตร
9) ความเร็วลมเฉลี่ยรายเดือนสูงสุดในเดือนเมษายน	1.47 กิโลเมตร/
ชั่วโมง	
10) ความเร็วลมเฉลี่ยรายเดือนต่ำสุดในเดือนธันวาคม	0.50 กิโลเมตร/
ชั่วโมง (สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, 2544)	

แนวคิดและหลักการการปฏิรูปที่ดิน

ความหมายของการปฏิรูปที่ดิน

ความหมายอย่างแคบของการปฏิรูปที่ดิน หมายถึง มาตรการที่รัฐนำที่ดินจากเจ้าของที่ดินรายใหญ่มาจัดให้เกษตรกรที่มีที่ดินน้อยหรือไม่มีเลย เพื่อเป็นการกระจายความเป็นธรรมในการถือครองที่ดิน รวมทั้งผลประโยชน์ที่จะได้รับจากที่ดิน (ส.ป.ก., 2543)

ความหมายอย่างกว้างการปฏิรูปที่ดิน หมายถึง การปฏิรูปโครงสร้าง 3 ประเภท คือ โครงสร้างการถือครองที่ดิน เป็นการนำที่ดินจากเจ้าของที่ดินรายใหญ่มาจัดให้เกษตรกรที่มีที่ดินน้อยหรือไม่มีเลย โครงสร้างการผลิต ได้แก่วิธีการเพาะปลูกพืชต่างๆ การพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน และโครงสร้างบริการสนับสนุน หมายถึง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สินเชื่อ บริการสาธารณสุข การศึกษา (วรเวทย์, 2540)

ความหมายของการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ที่กำหนดในกฎหมายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม มาตรา 4 หมายถึง การปรับปรุงเกี่ยวกับสิทธิ และการถือครองที่ดินเพื่อเกษตรกรรม รวมตลอดถึงการจัดที่อยู่อาศัยในที่ดินเพื่อเกษตรกรรมนั้น โดยรัฐนำที่ดินของรัฐ หรือที่ดินที่รัฐจัดซื้อ หรือเวนคืนจากเจ้าของที่ดิน ซึ่งมีได้ทำประโยชน์ในที่ดินด้วยตนเอง หรือมีที่ดินเกินสิทธิ ตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อจัดให้เกษตรกรผู้ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองหรือเกษตรกรที่มีที่ดินเล็กน้อย ไม่เพียงพอแก่การครองชีพ และสถาบันเกษตรกรได้เช่าซื้อ เช่า หรือเข้าทำประโยชน์โดยรัฐให้ ความช่วยเหลือในการพัฒนาอาชีพเกษตรกร การปรับปรุงทรัพยากรและปัจจัยการผลิต ตลอดจน การผลิตและการจำหน่ายให้เกิดผลดียิ่งขึ้น (ส.ป.ก. 2539)

สาเหตุสำคัญของการปฏิรูปที่ดิน

จากปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดิน ซึ่งได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นจนนำไปสู่การปฏิรูปที่ดิน สามารถสรุปสาเหตุสำคัญที่นำมาสู่การปฏิรูปที่ดินในประเทศไทย ดังนี้

1. การเพิ่มขึ้นของประชากรตลอดเวลา ขณะที่ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมีจำกัด โดยมีการบุกรุกทำลายป่าไม้มากขึ้น จึงจำเป็นต้องหาทางให้มีการใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด
2. ค่าเช่าที่ดินสูงเกินจนเกษตรกรรับไม่ไหว และปริมาณผลผลิตไม่สอดคล้องกัน มีการเอารัดเอาเปรียบจากเจ้าของที่ดิน ซึ่งผู้เช่าไม่มีทางเลือกเพราะที่ดินมีจำกัด แม้ว่าจะมีพระราชบัญญัติออกมาควบคุมค่าเช่านาออกบังคับใช้ แต่การบังคับใช้ไม่ทั่วถึง
3. ปัญหาความยากจนและหนี้สิน ภาคเกษตรกรรมแม้จะเป็นส่วนสำคัญของประเทศแต่รายได้ของเกษตรกรยังต่ำมาก ทำให้เกิดปัญหาหนี้สินเนื่องจากการเอารัดเอาเปรียบจากค่าเช่านา ประกอบกับผลผลิตตกต่ำ
4. ปัญหาเกษตรกรที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน คือ เกษตรกรที่บุกรุกที่ดินของรัฐไม่สามารถกู้เงินจากสถาบันการเงินเพื่อประกอบอาชีพได้
5. แรงกดดันจากกระแสแนวคิดปฏิรูปที่ดิน ซึ่งเป็นสถานการณ์สำคัญประการหนึ่งที่เป็นตัวเร่งให้เกิดการปฏิรูปที่ดิน

วัตถุประสงค์ของการปฏิรูปที่ดิน

จากคำจำกัดความของพระราชบัญญัติว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม สามารถสรุปวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปที่ดินได้ ดังนี้

1. เปลี่ยนสภาพของผู้เช่าที่ดินและเกษตรกรผู้ไร้ที่ทำกิน ให้เป็นเจ้าของที่ดินที่ทำการเกษตรด้วยตนเอง
2. เพิ่มพูนผลผลิตทางเกษตร ให้บริการด้านสินเชื่อและการตลาด เพื่อให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
3. ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มในชนบท โดยรวมเกษตรกรเข้าเป็นกลุ่ม เช่น สหกรณ์ เป็นต้น
4. ให้การศึกษา บริการสาธารณสุข บริการด้านสาธาณูปโภค การเพิ่มสวัสดิการให้แก่เกษตรกร
5. ลดช่องว่างระหว่างรายได้ของประชากรในชนบทและในเมือง

ที่ดินที่นำมาปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

1. ที่ดินของรัฐ ได้แก่

1) ป่าสงวนแห่งชาติที่เสื่อมโทรม เป็นที่ดินที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่เสื่อมโทรม ไม่สามารถฟื้นฟูให้กลับสู่สภาพป่าได้เหมือนเดิมและที่ดินมีสภาพเหมาะกับการเกษตร ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติให้ดำเนินการปฏิรูปที่ดิน เมื่อมีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินในพื้นที่นั้น แล้วมีผลเป็นการเพิกถอนป่าสงวนแห่งชาติในแปลงพื้นที่นั้น โดยไม่ต้องเพิกถอนตามกฎหมายป่าสงวนแห่งชาติอีก

2) ที่จำแนกเป็นที่จัดสรรตามมติคณะรัฐมนตรี เป็นที่ดินที่คณะกรรมการพัฒนาที่ดิน ได้จำแนกการใช้ประโยชน์ในพื้นที่และนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา เมื่อคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้จำแนกพื้นที่ส่วนใดออกจากป่าไม้ถาวรเพื่อจัดสรรให้ราษฎรแล้ว ในกรณีที่เป็นพื้นที่

ขนาดค่อนข้างใหญ่ มีความเหมาะสมต่อการเกษตรและยังไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดิน
คณะกรรมการ จัดที่ดินแห่งชาติพิจารณาให้ ส.ป.ก. รับมาดำเนินการ

3) ที่สาธารณประโยชน์ เป็นที่สาธารณสมบัติแผ่นดิน ซึ่งพลเมืองเลิกใช้ประโยชน์
หรือได้เปลี่ยนสภาพจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันแล้ว ส.ป.ก. จะดำเนินการเมื่อสภา
ตำบลยื่นข้อสภาพข้อเท็จจริงในการเลิกใช้ประโยชน์ร่วมกันของพลเมือง และเห็นสมควรให้นำมา
ปฏิรูปที่ดินโดยผ่านความเห็นชอบจากอำเภอและจังหวัดตามขั้นตอน เมื่อมีพระราชกฤษฎีกา
กำหนดเขตปฏิรูปที่ดินในพื้นที่นั้นแล้ว จะมีผลเป็นการเพิกถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของ
แผ่นดิน โดยมีต้องมีการถอนสภาพตามประมวลกฎหมายที่ดิน

4) ที่อื่น ๆ ได้แก่ ที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดิน
โดยเฉพาะ ที่ราชพัสดุ ซึ่งกระทรวงการคลังเป็นผู้ดูแลหรือที่รกล้างว่างเปล่า เมื่อได้รับความ
ยินยอมจากทางราชการ ว่าไม่มีความจำเป็นต้องใช้ประโยชน์ที่ดินนั้นแล้ว เมื่อมีพระราชกฤษฎีกา
กำหนดเขตปฏิรูปที่ดินในพื้นที่นั้น ก็จะมีผลเป็นการถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
หรือที่ราชพัสดุนั้น โดยมีต้องดำเนินการถอนสภาพตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุ

2. ที่ดินเอกชน ได้แก่

1) ที่ดินซึ่งบุคคลในครอบครัวเดียวกันเป็นเจ้าของ ใช้ประกอบเกษตรกรรมในส่วนที่
เกินกว่า 50 ไร่

2) ที่ดินซึ่งบุคคลในครอบครัวเดียวกันเป็นเจ้าของ ใช้ประกอบเกษตรกรรมประเภท
เลี้ยงสัตว์ใหญ่ในส่วนที่เกินกว่า 100 ไร่ (สัตว์ใหญ่ หมายถึง โค กระบือ และม้าตามประกาศ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์)

3) ที่ดินแปลงใดที่เจ้าของไม่ได้ใช้ประกอบเกษตรกรรมในส่วนที่เกินกว่า 20 ไร่

ทั้งนี้ ผู้อยู่ในเกณฑ์ที่อาจถูกจัดซื้อที่ดินตาม ข้อ 1) และ 2) สามารถยื่นคำร้องขอมิสิทธิใน
ที่ดินเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดได้หากทำประโยชน์ในที่ดินนั้นด้วยตนเอง เกินกว่าที่กล่าวแล้วไม่
ต่ำกว่า 1 ปี ก่อนวันที่พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 ใช้บังคับและ
จะต้องแสดงได้ว่ามีความสามารถ และมีปัจจัยที่จะใช้ที่ดินให้เป็นประโยชน์ทางเกษตรกรรมได้
สำหรับผู้ที่อยู่ในเกณฑ์ที่อาจถูกจัดซื้อตามข้อ 3) ถ้ามีความประสงค์จะประกอบเกษตรกรรมด้วย
ตนเองและแสดงได้ว่าตนมีความสามารถ และมีปัจจัยที่จะใช้ที่ดินนั้นให้เป็นประโยชน์ทาง

เกษตรกรรมได้ ก็สามารถยื่นคำร้องขอมีสติพินในที่ดินตามขนาดข้อ 1) และข้อ 2) ได้ในกรณีที่เจ้าของที่ดินต้องการขยายที่ดินให้ ส.ป.ก. ทั้งหมด ส.ป.ก. ก็สามารถซื้อได้ทั้งหมด

4) ที่ดินพระราชทาน เป็นที่ดินทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแก่เกษตรกรโดยผ่านกระบวนการปฏิรูปที่ดิน

5) ที่ดินบริจาคโดยเสด็จพระราชกุศล เป็นที่ดินของเอกชนผู้ซึ่งมีวัตถุประสงค์จะดำเนินการรอยเบี่ยงพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยการมอบที่ดินให้ ส.ป.ก. นำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน

ขั้นตอนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

การดำเนินงานปฏิรูปที่ดินแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล คัดเลือกพื้นที่และประกาศเขตปฏิรูปที่ดิน

ที่ดินของรัฐ ศึกษาความเหมาะสมเบื้องต้น โดยพิจารณาจากผลสำรวจด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ขนาดการถือครองที่ดิน จำนวนเกษตรกรที่บุกรุกจับจองที่ดิน ขนาดเนื้อที่ที่ถูกบุกรุก และความเหมาะสมทางกายภาพ

ที่ดินเอกชน พิจารณาจากเนื้อที่เช่า จำนวนผู้เช่า และผลผลิตทางการเกษตร

2. ขั้นจัดที่ดิน ที่ดินของรัฐจะมีการสำรวจ รังวัดและสอบสวนสิทธิ หากมีที่ดินเกินสิทธิตามกฎหมาย จะมีการเจรจาให้ลดเนื้อที่และแบ่งแยก เพื่อให้มีขนาดไม่เกินสิทธิตามกฎหมายและออกหนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก. 4-01)

ที่ดินเอกชน รัฐจะจัดซื้อหรือเวนคืนที่ดินซึ่งเอกชนถือกรรมสิทธิ์ เพื่อนำมาจัดสรรแก่เกษตรกรผู้เช่า หรือผู้ไร้ที่ดินทำกิน หรือผู้มีที่ดินน้อย ไม่เพียงพอแก่การครองชีพที่ขึ้นทะเบียนไว้ เกษตรกรที่ได้รับที่ดินจะมีสิทธิเช่า เช่าซื้อ และมีโอกาสเป็นเจ้าของที่ดิน

3. ขั้นพัฒนา มีหลายลักษณะตามความเหมาะสมของพื้นที่ ได้แก่ งานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น งานสร้างถนน สร้างแหล่งน้ำ งานพัฒนาอื่น ๆ ได้แก่ งานส่งเสริม

การเกษตร การให้สินเชื่อเพื่อการเกษตร การส่งเสริมอาชีพอื่น ๆ นอกการเกษตร รวมทั้งการเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้เกิดแนวคิดในการพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชน เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน

ผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดิน

ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2518 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ.2532 ผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินมี 3 ประเภท คือ

1. เกษตรกรตามความหมายในมาตรา 4 หมายถึง

1) ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ได้แก่ ผู้ที่เป็นเกษตรกรอยู่แล้วและใช้เวลาส่วนใหญ่ในอาชีพเกษตรกรรม และจะต้องเป็นผู้ไม่มีที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นของตนเองหรือมีที่ดินเล็กน้อยไม่เพียงพอแก่การครองชีพ

2) ผู้ประสงค์จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ได้แก่ ผู้ที่ยังไม่เป็นเกษตรกรแต่ประสงค์จะเป็นเกษตรกรและมาขอรับการจัดที่ดินในการปฏิรูปที่ดินเกษตรกรรมประเภทนี้ ได้แก่

2.1) ผู้ยากจน หมายถึง ผู้มีรายได้ซึ่งรวมถึงสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ที่สามารถคำนวณ เป็นตัวเงินได้ และเมื่อรวมกันแล้วจะต้องไม่สูงกว่าอัตราที่ คปก. กำหนดไว้ในปี 2538 ซึ่งกำหนด ให้ใช้ 15,000 บาทต่อคนต่อปี เป็นเกณฑ์กำหนดรายได้ของผู้ยากจน (มติ คปก.ครั้งที่ 4/2538 เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2538)

2.2) ผู้จบการศึกษาทางเกษตรกรรม หมายถึง ผู้ที่จบการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือเทียบเท่าในประเภทวิชาเกษตรกรรม

2.3) บุตรของเกษตรกร หมายถึง บุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก

บุคคลดังกล่าวตามข้อ 2) จะต้องไม่มีที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นของตนเอง และต้องไม่มีอาชีพอื่นอันมีรายได้ประจำเพียงพอแก่การยังชีพ

2. สถาบันเกษตรกร หมายถึง กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์การเกษตร และชุมนุมสหกรณ์การเกษตร ตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์

3. ผู้ประกอบกิจการอื่นที่เป็นการสนับสนุนหรือเกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

กิจการที่เป็นการสนับสนุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หมายถึง กิจการทางวิชาการ เกษตร กิจการที่ส่งเสริมหรือประกันราคาพืชผล หรือลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตร กิจการที่เป็นข้อตกลงร่วมกับ ส.ป.ก. ในการดำเนินการผลิตและการจำหน่ายผลิตผลทางการเกษตร กิจการที่เป็นการพัฒนาอาชีพเกษตรกรและปัจจัยการผลิต ตลอดจนการผลิตการจำหน่ายและการตลาดให้เกิดผลดียิ่งขึ้น

กิจการที่เป็นการเกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หมายถึง กิจการแปรรูปผลิตผลเกษตรกรรม ซึ่งใช้ผลผลิตทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินเป็นหลัก

กิจการดังกล่าวข้างต้นเป็นไปตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรณีที่มีปัญหา สปก. จะเป็นผู้นิยาม

แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง

Finn (1962) ได้ให้ความหมายของความคาดหวังว่าความคาดหวังหมายถึง การประเมินค่าของตนเองภายในจิตใต้สำนึกและใช้ความคาดหวังนั้นเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมที่จะมีต่อบุคคลที่ตนคาดหวัง หรือต่อตนเองในลักษณะที่บุคคลนั้นคิดว่าตัวเองถูกต้อง

Getzels และคณะ (1964) ได้กล่าวว่า ความคาดหวังของบุคคลย่อมแตกต่างกันไปเพราะคนเราต่างก็มีความคิดและความต้องการต่างกัน เมื่อคนเราต่างก็มีความคิดและความต้องการต่างกัน พฤติกรรมทางสังคมของบุคคลจึงต่างกันด้วย และบุคคลได้รับอิทธิพลจากความคาดหวังของคนในองค์กรหรือจากจุดประสงค์ขององค์กรซึ่งเรียกว่า เป็นฝ่ายสถาบันมิติ (homothetic dimension) ประการหนึ่งกับความต้องการส่วนตัวของตนเอง ซึ่งเรียกว่า ฝ่ายบุคลามิติ (ideographic dimension) อีกประการหนึ่ง ทั้งสองประการนี้จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทางสังคม

Murray (1968) กล่าวว่า ความคาดหวัง (Expectation) หมายถึง ระดับผลงานที่บุคคลกำหนดหรือคาดหมายว่าจะได้ทำ เพื่อให้บุคคลทำงานที่ตนเองเคยทำและความคาดหวังนั้นเป็นระดับที่บุคคลปรารถนาที่จะไปให้ถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ในการทำงานแต่ละครั้ง

ไพฑูรย์ (2530) กล่าวว่า ความคาดหวัง หมายถึง ความคิดความต้องการของบุคคลต่อสิ่งที่ปรารถนาที่จะให้เกิดขึ้นจริงในอนาคต หากบุคคลมีความคาดหวังต่อสิ่งใดจะทำการสนับสนุนสิ่งนั้นอย่างเต็มที่ ถ้าหากว่าความคาดหวังนั้นสามารถไปด้วยกันได้ดีระหว่างบุคคล ก็จะก่อให้เกิดการกำหนดจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันขึ้น

สุรงค์ (2524) ได้ให้ความหมายความคาดหวังว่า หมายถึง ความเชื่อว่าสิ่งใดควรจะเกิดขึ้นหรือไม่ควรจะเกิดขึ้น ซึ่งความคาดหวังจะเกิดขึ้นได้ถูกต้อง หรือไม่เกิดขึ้น ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

ถวิล (2532) ได้อธิบายว่า ความคาดหวังเป็นสิ่งที่จำเป็นมากอย่างหนึ่งในการทำงาน เพราะการทำงานใดก็ตาม ถ้าเรามีความคาดหวังมากเราขอมุ่งตั้งใจทำงานนั้นมาก ความประสบผลสำเร็จในงานนั้นย่อมมีมากแต่ถ้าเรามีความคาดหวังน้อยเราอาจจะตั้งใจทำงานน้อย ความประสบผลสำเร็จในงานนั้นก็ย่อมจะมีน้อย

สุณีย์ (2525) กล่าวว่า ความคาดหวังเป็นการทำนายเหตุการณ์ว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นบ้าง การคาดหวังจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อนั้นเป็นสิ่งที่บุคคลเคยมีประสบการณ์มาก่อน และสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงมักจะไม่ตรงกันเสมอไปแนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง ช่องว่างระหว่างสิ่งที่คาดหวังไว้กับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ๆ เรียกว่า Discrepancy ซึ่งจะเป็นสิ่งเร้าที่ทำให้คนเกิดการตื่นตัวได้

ประสาน (2531) ได้ให้ความหมายของความคาดหวัง หมายถึง การที่บุคคลคาดคะเนว่าตนเอง ควรจะทำอะไรและอย่างไรบ้าง นับเป็นการคาดคะเนถึงผลที่ควรเกิดขึ้นได้จริงจากการกระทำของตนเอง

ชาญชัย (2535) ได้อธิบายว่า คนเรามีความเชื่อจากการใช้ความสามารถในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและเกี่ยวกับชนิดของรางวัลที่เขาความคาดหวังจะได้รับถ้าหากเขาทำงานมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีองค์ประกอบอยู่ 3 ประการ ที่มุ่งใจในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ

1. ความคาดหวัง ที่ว่า ความพยายามจะนำไปสู่ผลการปฏิบัติงาน ถ้าปัจเจกบุคคลเชื่อว่า ไม่ว่าเขาจะใช้เวลาพยายามสักเท่าใดในการทำงานก็ตาม เขาก็ไม่สามารถทำงานได้ดี เขาก็จะเกิดความคาดหวังในการทำงานต่ำแต่ถ้าปัจเจกบุคคลเชื่อว่า ถ้าหากเขาใช้เวลาพยายามสูงเท่าใด ผลงานก็จะสูงขึ้นด้วย ความเชื่อดังกล่าวทำให้บุคคลผู้นี้ มีความคาดหวังในการทำงานสูง แต่ถ้าบุคคลที่มอบหมายให้ทำงานที่เขาไม่มีความรู้สึก ว่า ตัวเขามีความรู้หรือทักษะไม่เพียงพอ ถึงจะพยายามมากเท่าใดก็ไม่เห็นประโยชน์ เขาก็จะไม่พยายามในการทำงานดังกล่าว

2. ความคาดหวังที่ผลการปฏิบัติงานนำไปสู่ผลลัพธ์ ปัจเจกบุคคลมีความเชื่อว่า เขาจะได้ผลลัพธ์ประเภทต่าง ๆ อันเกิดจากการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพของเขา เขาเชื่อว่าถ้าหากเขาทำงานได้มาตรฐานระดับใดระดับหนึ่ง เขาก็จะได้รับผลตอบแทนในรูปสิ่งตอบแทนเพิ่มเติม

3. ค่าของผลลัพธ์ บุคคลจะยอมรับในคุณค่าของผลลัพธ์มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการมองคุณค่าของสิ่งนั้นๆ บางคนยอมรับในตัวเงิน บางคนต้องการการยอมรับและการยกย่องมากกว่าตัวเงิน ซึ่งผลลัพธ์ก็คือระดับความพอใจที่บุคคลได้รับจากผลในการปฏิบัติงานนั่นเอง

สันติชัย (2534) ได้กล่าวถึงทฤษฎีความคาดหวังว่า เป็นทฤษฎีที่ช่วยในการตัดสินใจของบุคคลแต่ละคนว่าจะเลือกกระทำหรือไม่กระทำในสิ่งที่คาดหวังไว้ โดยมีข้อพิจารณาเกี่ยวเนื่องกับความคาดหวัง 2 ประการคือ

1. พิจารณาว่าเป้าหมายที่จะไปสู่สิ่งที่มีคุณค่ามากน้อยเพียงใด (Valence)
2. พิจารณาว่าสิ่งที่จะสามารถคาดหวังให้ไปถึงจุดหมายได้เพียง (Expectancy)

โดยทั้ง 2 ประการนี้ บุคคลจะตั้งจุดหมาย หรือคาดหวังเพื่อจะนำไปสู่ความสำเร็จตามที่บุคคลคาดหวังเอาไว้

เพชร (2538) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่น่าจะกำหนดความคาดหวังมี 3 ประการ

1. ขึ้นอยู่กับลักษณะความแตกต่างของแต่ละบุคคลและสภาพแวดล้อม ความคาดหวังและการแสดงออกถึงแตกต่างกันเพราะความคิดความต้องการของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้อง

กับ Getzels และ คณะ (1964) อิทธิพลของความคาดหวังจากบุคคลในองค์กรหรือจากจุดประสงค์ขององค์กรกับความต้องการส่วนตัวของตนเองเป็นตัวกำหนด

2. ขึ้นอยู่กับระดับความยากง่ายของงาน และประสบการณ์ที่ผ่านมาในครั้งนั้น ๆ กล่าวได้ว่าถ้าบุคคลเคยประสบความสำเร็จในการทำงานนั้นมาก่อน ก็จะทำให้มีการกำหนดระดับความคาดหวังในการทำงานในคราวต่อไปสูงขึ้น และใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงมากขึ้น แต่ในทางตรงข้ามจะกำหนดระดับความคาดหวังต่ำลงมาก็เพื่อป้องกันมิให้เกิดความรู้สึกล้มเหลวจากระดับความหวังที่ตั้งไว้สูงกว่าความสามารถจริง

3. ขึ้นอยู่กับการประเมินความเป็นไปได้ เพราะความคาดหวังเป็นความรู้สึกนึกคิดและการคาดการณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยความคาดหวังของแต่ละบุคคลอาจแตกต่างกันตามภูมิหลังประสบการณ์ความสนใจ การให้คุณค่าแก่สิ่งนั้น ๆ ของแต่ละบุคคล

จากแนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวังข้างต้น สรุปได้ว่า ความคาดหวังเป็นการคาดการณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยความคาดหวังของแต่ละบุคคลอาจแตกต่างกันตามภูมิหลังประสบการณ์ ความสนใจ การให้คุณค่าแก่สิ่งนั้น ๆ ของแต่ละบุคคล หากบุคคลนั้นคาดหวังถึงผลประโยชน์ หรือผลลัพธ์ที่ตนเองน่าจะได้รับในอนาคต บุคคลนั้นอาจจะมีพฤติกรรมเพื่อเข้าร่วมหรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์ตามที่คาดหวังไว้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปรีชาญ (2546) ศึกษาความคาดหวังของชุมชนท้องถิ่นต่อป่าชุมชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ชุมชนที่ขอตั้งป่าชุมชน ไม่คาดหวังว่าจะได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และไม่หวังว่าจะได้รับผลประโยชน์จากสิทธิพิเศษอื่น ๆ มีบางชุมชนคาดหวังว่าจะได้รับการมีอำนาจและชื่อเสียง สำหรับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความคาดหวังด้านการมีอำนาจและชื่อเสียง คือ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน การมีตำแหน่งการเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านการมีอำนาจและชื่อเสียง

อาภัสสิริ (2546) ศึกษาความคาดหวังของเกษตรกรต่อบทบาทในการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลคมบาง อำเภอมือง จังหวัดจันทบุรี พบว่าความคาดหวังของเกษตรกรต่อบทบาทในการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลคมบาง เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคาดหวังที่จะให้องค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติกิจกรรมมากขึ้น ส่วนใหญ่แต่ละ

ด้านความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลางประเด็นที่เป็นปัญหามากที่สุดมี 2 ประเด็น คือ การจัดหาผู้เชี่ยวชาญมาเป็นวิทยากรฝึกอบรมให้ความรู้และการส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร เพื่อมีอำนาจในการต่อรองราคาในการขายสินค้า เพื่อนำมาสนับสนุนด้านการพัฒนาการเกษตร

บุรณี (2547) ศึกษาความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อำเภอวังน้ำเขียว พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความคาดหวังในระดับสูงต่อบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เมื่อพิจารณาระดับความคาดหวังใน 5 ด้าน พบว่า ด้านเศรษฐกิจ, ด้านสังคมและวัฒนธรรม, ด้านการเมือง และด้านสาธารณสุขปกมีความคาดหวังอยู่ในระดับสูง ส่วนด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติมีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ปัจจัยที่มีผลต่อระดับความคาดหวัง ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพหลักและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนเพศอายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนช่วงเวลาในการตั้งถิ่นฐาน แหล่งที่อยู่พหุมาและรายได้ไม่มีผลต่อระดับความคาดหวัง

ฉวีวรรณ (2546) ศึกษาความคาดหวังของผู้นำชุมชนที่มีต่อโรงเรียนในการพัฒนาชุมชน พบว่า ผู้นำชุมชนมีความคาดหวังต่อโรงเรียนในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง อายุสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ไม่มีผลต่อความคาดหวังของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชน ส่วนเพศ ความรู้ความเข้าใจในบทบาทของโรงเรียน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน มีผลต่อความคาดหวังของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชน

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังน้ำเขียว (2546) ศึกษาข้อจำกัดบางประการในการดำเนินงานกลุ่ม/กองทุน พบว่าคณะกรรมการขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดทำบัญชีและเอกสารการประชุมเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานมีน้อย ไม่มีการมอบหมายงานให้คณะกรรมการชุดใหม่เมื่อกรรมการชุดเดิมหมดวาระ สมาชิกไม่นำเงินกู้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์และขาดส่งเงินประจำงวด สมาชิกที่จะอาสาเข้ามาบริหารจัดการกลุ่มในรูปคณะกรรมการมีน้อย

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (discriptive method) และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative method) เพื่อศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลละเวียง อำเภอน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา มีรายละเอียดในการวิจัย ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น กชช. 2 ค รายงานการวิจัย ตลอดจนเอกสารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) โดยการเก็บข้อมูลในพื้นที่ศึกษาใช้เทคนิคการประเมินผลแบบเร่งด่วน (rapid rural appraisal) เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ การสนทนาแบบกลุ่ม (focus group) การสังเกต (observation)

2. ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรเป้าหมาย คือ ประชากรใน ตำบลละเวียง อำเภอน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา มีประชากรรวม 950 ครัวเรือน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 1

2. กลุ่มตัวอย่างและการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

2.1 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ใช้วิธีการคัดเลือกโดยวิธีเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นหมู่บ้านขนาดกลาง มีกลุ่มองค์กรโรงเรียน วัดในหมู่บ้าน และต้องกระจายตัวตามลักษณะที่ตั้งของพื้นที่ จากหลักเกณฑ์การคัดเลือกดังกล่าว ทำให้มีหมู่บ้านเข้าเกณฑ์ 2 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 4 บ้านซับปลากั้ง มีประชากร 402 คน และหมู่ที่ 5 บ้านคลองกุ่ม มีประชากร 548 คน ซึ่งประชากรทั้ง 2 หมู่บ้าน รวมกัน 950 คน 149 ครัวเรือน ในการวิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10 ของประชากรในหมู่บ้านทั้งสอง ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่าง 95 ราย

2.2 การสุ่มตัวอย่างการวิจัย จะใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random) ในการสุ่มครอบครัวและเกษตรกร เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยสัมภาษณ์หัวหน้าครอบครัวหรือผู้มีอำนาจในการตัดสินใจเท่านั้น

ตารางที่ 1 หมู่บ้านและจำนวนครัวเรือนในตำบลระเริงในปี พ.ศ. 2546

ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน
หมู่ที่ 1. บ้านระเริง	126
หมู่ที่ 2 บ้านคลองกี้	67
หมู่ที่ 3 บ้านคลองหินร่อง	78
หมู่ที่ 4 บ้านซับปลากั้ง	67
หมู่ที่ 5 บ้านคลองกุ่ม	82
หมู่ที่ 6 บ้านหนองไม้สีก	98
หมู่ที่ 7 บ้านไทรงาม	108
หมู่ที่ 8 บ้านโป่งตาลาด	36
หมู่ที่ 9 บ้านคลองสมบูรณ์	40
หมู่ที่ 10 บ้านหนองกระจง	43
หมู่ที่ 11 บ้านบ้านโป่งค่าง	75
หมู่ที่ 12 บ้านคลองดินดำ	35
หมู่ที่ 13 บ้านวังสับประด	53
หมู่ที่ 14 บ้านวังขอน	42
รวม	950

ที่มา: ที่ว่าการอำเภอวังน้ำเขียว, 2546

นอกจากนี้ยังสอบถามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) มีสองกลุ่ม คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่น เช่น พัฒนาการ เกษตรตำบล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ครู และกลุ่มผู้นำ ชุมชน เช่น พระสงฆ์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลประจำหมู่บ้าน ผู้อาวุโส ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ เช่น สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มละ 14 คน เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

ตารางที่ 2 จำนวนตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล	หมู่ที่ 4	หมู่ที่ 5	รวม (คน)
ครัวเรือนตัวอย่าง	40	55	95
เจ้าหน้าที่ของรัฐ	7	7	14
ผู้นำชุมชน	7	7	14
รวม	54	69	123

เนื้อหาของการสำรวจให้ข้อมูลหลัก เน้นเรื่องนโยบายสนับสนุนงานพัฒนาชุมชนของแต่ละหน่วยงานและปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน จุดอ่อนจุดแข็งของชุมชน ทั้งนี้จะใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth-interview) และการสัมภาษณ์ตามหัวข้อหลัก (unstructured interview) สำหรับข้อมูลที่เป็นในการพัฒนาชุมชนประกอบด้วย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านอนามัยและสาธารณสุข ด้านการศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อมูลที่จำเป็นและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ข้อมูลที่จำเป็น	ผู้ให้ข้อมูล		
	กลุ่มตัวอย่าง	เจ้าหน้าที่ของรัฐ	ผู้นำชุมชน
1. โครงสร้างพื้นฐาน	-	-	✓
2. การเจ็บป่วย	✓	✓	-
3. การศึกษาของเยาวชน	✓	✓	-
4. โอกาสพัฒนาอาชีพเกษตร	-	✓	✓
5. โอกาสพัฒนาอาชีพนอกเกษตร	-	✓	✓
6. จุดอ่อนจุดแข็งและความสัมพันธ์ของคนชุมชน	✓	✓	✓
7. ความเข้มแข็งของกลุ่ม/สถาบัน	✓	✓	✓
8. ความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน	✓	✓	-
9. บทบาทหน่วยงานของรัฐในการแก้ปัญหา	-	✓	✓
10. การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชน	✓	✓	✓
และข้อจำกัดในการแก้ปัญหา			

กรอบในการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (interview guide) ซึ่งใช้ในการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานในพื้นที่แต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้นำชุมชนมี ดังนี้

- 1) โครงสร้างพื้นฐาน ในเรื่องการพัฒนาด้านถนนหนทาง ไฟฟ้า ประปา จากอดีตถึงปัจจุบัน
- 2) การศึกษาของเยาวชน สภาพของโรงเรียนในหมู่บ้าน ความสามารถในการรองรับจำนวนบุตรหลาน และโอกาสทางการศึกษาในระดับสูงขึ้นไป
- 3) โอกาสพัฒนาอาชีพเกษตร อาชีพเกษตรที่เห็นว่ามีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จทั้งในอดีตและในปัจจุบัน
- 4) โอกาสพัฒนาอาชีพนอกการเกษตร แหล่งรายได้ อาชีพเสริม
- 5) จุดอ่อนจุดแข็งของชุมชนและความสัมพันธ์ของคนในชุมชน
- 6) ความเข้มแข็งของกลุ่ม/สถาบัน จำนวนกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้านและกลุ่มเหล่านั้นผู้ก่อตั้ง แนวโน้มการเติบโตของกลุ่ม กิจกรรมหลักของกลุ่ม
- 7) ความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน
- 8) การเจ็บป่วยและอุบัติเหตุที่พบมาก
- 9) บทบาทหน่วยงานของรัฐในการแก้ปัญหา ความสำเร็จในการแก้ปัญหา
- 10) การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหของหมู่บ้านและข้อจำกัดในการแก้ปัญหา

2. กลุ่มครัวเรือนตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ การออกแบบสัมภาษณ์ (questionnaire designing) จะแบ่งเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านสังคม เช่น จำนวนสมาชิกในครัวเรือน แรงงานในวัยทำงาน ศักยภาพของท้องถิ่น ภูมิปัญญา การรวมกลุ่มของชุมชน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ เช่น รายได้ ทั้งในและนอกภาคเกษตร การถือครองที่ดิน รายจ่ายในการอุปโภคบริโภคและรายจ่ายในภาคการเกษตร ภาวะหนี้สิน

ส่วนที่ 4 ข้อมูลที่จำเป็นในการพัฒนาชุมชน เช่น ความต้องการในด้านการพัฒนาของชุมชน ปัญหาในการประกอบอาชีพ ปัญหาในการดำรงชีพ

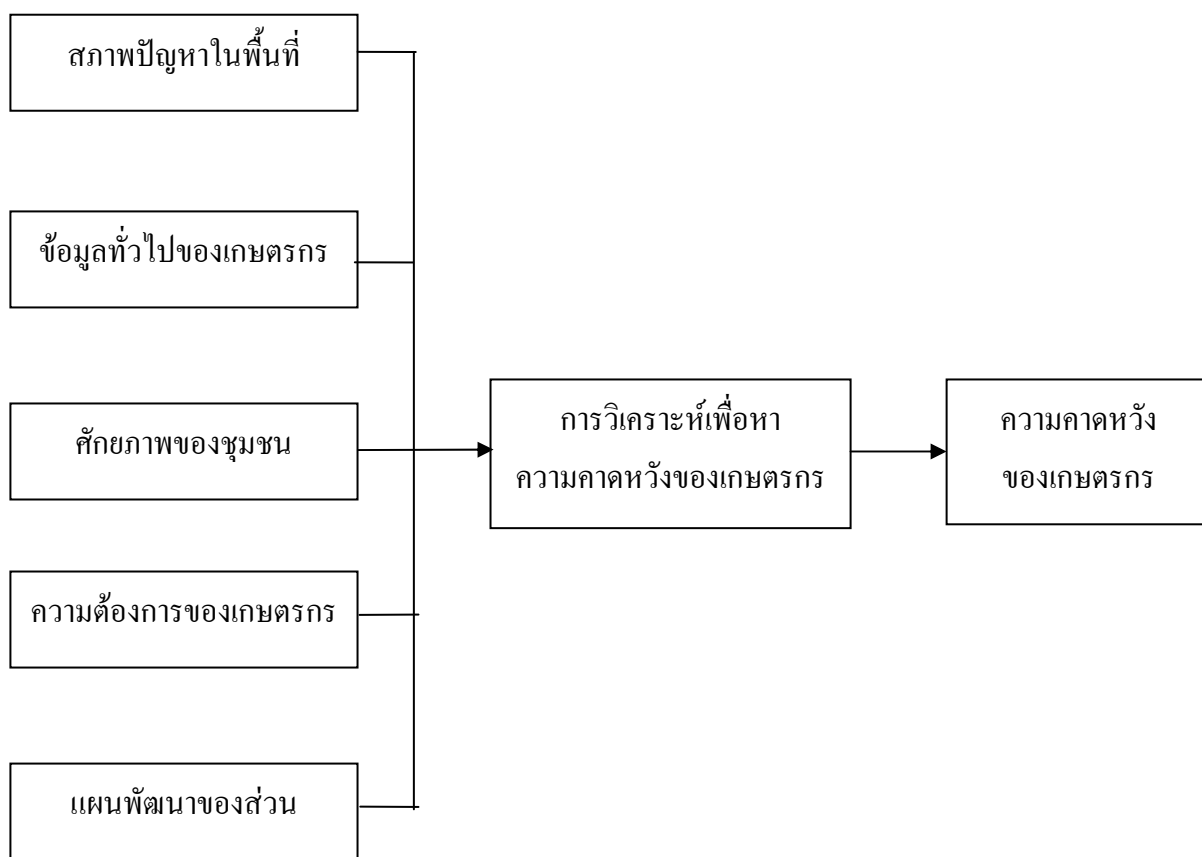
ทดสอบแบบสัมภาษณ์จะเป็นชุดเดียวกับที่ออกไปสัมภาษณ์จริงๆ ในพื้นที่ศึกษา หลังจากทดสอบแบบสัมภาษณ์แล้วนำไปปรับแก้เพื่อให้เกิดความเหมาะสม

3. การประมวลผล

การสรุปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติค่าร้อยละ (percentage) และค่าเฉลี่ย (mean) สรุปผลที่ได้จากการวิเคราะห์ทางสถิติและการจัดเวทีชาวบ้านมาประกอบการเขียนรายงานผลการศึกษา

4. การนำเสนอผลต่อสาธารณะ

เมื่อได้ประมวลผลและสรุปแล้ว ได้นำผลไปสู่ชุมชนเพื่อให้ตรวจสอบความถูกต้องและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบมีส่วนร่วม (participatory rural appraisal) และให้ชาวบ้านเตรียมนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ไปจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของชุมชน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาลักษณะ โครงสร้างพื้นฐานและความคาดหวังของเกษตรกร
ในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลระเริง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

บทที่ 4

ผลการศึกษาและข้อวิจารณ์

ผลการศึกษา

การศึกษาลักษณะโครงสร้างพื้นฐานและความคาดหวังของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ตำบลระเริง อำเภอน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ในครั้งนี้ เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยแบ่งหัวข้อที่จะศึกษา เป็น 5 ตอน คือ ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือนตัวอย่าง การรวมกลุ่มและจุดเด่นของชุมชน ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ความคาดหวังในการพัฒนาชุมชน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากครัวเรือนตัวอย่างจำนวน 95 ครัวเรือน เจ้าหน้าที่ของรัฐจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่ปฏิบัติงานในชุมชนจำนวน 14 ราย และผู้นำชุมชนจำนวน 14 ราย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือนตัวอย่าง

การศึกษาข้อมูลทั่วไปของครัวเรือนตัวอย่าง ได้ศึกษาข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาด้านสังคม ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน แรงงานรับจ้าง ภูมิปัญญาชาวบ้าน การรวมกลุ่มศักยภาพของท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจและข้อมูลที่สำคัญในการพัฒนาชุมชน ความคาดหวังของครัวเรือน ปัญหาในครัวเรือนและในชุมชน ผลการศึกษาที่ได้ ดังนี้

เพศ จากการสัมภาษณ์ครัวเรือนตัวอย่าง จำนวน 95 ครัวเรือน โดยเฉลี่ยมีจำนวนสมาชิก 3.72 คน/ครัวเรือน เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง คือ เป็นเพศชายร้อยละ 54.52 เพศหญิง ร้อยละ 45.48

อายุ สมาชิก ร้อยละ 31.92 เป็นเด็กที่อยู่ในวัยเรียน อายุระหว่าง 1-15 ปี ที่มีสมาชิกอยู่ในวัยเด็กมาก เนื่องจากว่ามีสมาชิกในครอบครัวส่วนหนึ่งที่เป็นคนหนุ่มคนสาว อพยพไปทำงานต่างถิ่น เมื่อมีบุตรหลานจะนำมาเลี้ยงที่บ้าน รองลงมา ร้อยละ 24.86 มีช่วงอายุระหว่าง 46-60 ปี

ตารางที่ 4 เพศ อายุ การศึกษาและการประกอบอาชีพ ของสมาชิกครอบครัวตัวอย่าง พ.ศ. 2546

เพศ	จำนวน คน	ร้อยละ	จำนวน เฉลี่ย (คน/ ครัวเรือน)	การศึกษา							ลักษณะการทำงาน			
				ก่อนวัย เรียน	ประถม	ม.ต้น	ม.ปลาย	สูงกว่า ม.ปลาย	กำลัง เรียน	ไม่ได้ เรียน	ทำ เกษตร	ทำเกษตร บางครั้ง	ทำอย่าง อื่น	ไม่ทำ งาน
ชาย	193	54.52	2.03	22	87	10	10	1	59	4	59	17	34	83
หญิง	164	45.48	1.69	9	87	6	5	4	36	14	64	11	23	63
รวม	354	100.00	3.72	31	174	16	15	5	95	18	123	28	57	146
แยกตาม อายุ														
1-15	113	31.92	1.19	31	0	0	0	0	82	0	0	0	0	113
16-30	53	14.69	0.55	0	19	9	8	3	13	0	15	7	11	18
31-45	68	18.93	0.71	0	60	4	1	1	0	1	32	7	24	4
46-60	88	24.86	0.93	0	65	3	5	1	0	14	52	11	17	8
>60	35	9.60	0.36	0	30	0	1	0	0	3	21	3	3	7
รวม	354	100.00	3.72	31	174	16	15	5	95	18	123	28	57	146
ร้อยละ				8.76	49.15	4.52	4.24	1.41	26.84	5.08	34.75	7.91	16.10	41.24

ระดับการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือน ร้อยละ 49.15 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา เนื่องจากในอดีตตำบลละโว้มีเฉพาะ โรงเรียนที่เปิดสอนระดับชั้นประถมศึกษาเท่านั้น หากนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาต้องการศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษา ต้องเดินทางไปเรียนในเขตอำเภอปากช่อง หรือที่อำเภอวังน้ำเขียวซึ่งอยู่ห่างไกล การเดินทางไม่สะดวก ประกอบกับประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจนจึงไม่นิยมให้ลูกหลานได้ศึกษาต่อและ ร้อยละ 26.84 กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมถึงชั้นมัธยม

การประกอบอาชีพ ร้อยละ 41.24 ไม่ได้ทำงาน เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นเด็กเล็กก่อนวัยเรียน และวัยเรียนร้อยละ 34.75 ทำการเกษตรอย่างเดียว ร้อยละ 10.78 เป็นผู้ประกอบอาชีพอื่นที่ไม่ใช่การเกษตร เช่น เป็นแรงงานรับจ้างนอกภาคการเกษตร ค้าขายในหมู่บ้าน หรือเป็นช่างฝีมือ โดยไปทำงานรับจ้างนอกการเกษตรทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ จะกลับมาทำการเกษตรเป็นครั้งคราวในช่วงเพาะปลูกและช่วงเก็บเกี่ยว เมื่อเสร็จงานในไร่นาก็จะกลับไปรับจ้างเหมือนเดิม

การได้มาของที่ดิน พื้นที่ตำบลละโว้เคยมีสภาพเป็นป่าไม้ อยู่ในเขตป่าเขาภูหลวง ต่อมามีการทำสัมปทานให้บริษัทเอกชนเข้ามาตัดไม้ หลังจากบริษัทเอกชนได้ตัดต้นไม้ใหญ่ไปแล้ว มีราษฎรจากที่ต่าง ๆ ทั้งในจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดใกล้เคียงเข้ามาหักล้างถางพง เพื่อทำการเกษตร จากการศึกษาถึงการได้มาของที่ดิน พบว่าครัวเรือนตัวอย่างร้อยละ 46.67 ได้ที่ดินโดยการซื้อจากผู้ปลูกเบญจรงค์แรก ๆ รองมาร้อยละ 13.33 เป็นผู้มีที่ดินหลายแปลงและมีรูปแบบการได้มาหลายรูปแบบ ในกรณีที่เช่าที่ดินจากบุคคลอื่นเพื่อทำการเกษตร จะจ่ายค่าเช่าในอัตรา ไร่ละ 300 บาท/ปี แต่ไม่ได้กำหนดระยะเวลาเช่าที่แน่นอน และยังมีครัวเรือนตัวอย่าง อีกส่วนหนึ่งได้รับที่ดินให้ทำประโยชน์ฟรี แต่ไม่ได้ยกให้เป็นกรรมสิทธิ์ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นญาติพี่น้องกัน

ตารางที่ 5 ลักษณะการได้มาของที่ดินของกลุ่มตัวอย่าง

การได้มาของที่ดิน	จำนวนราย	ร้อยละ
บุกเบิกพร้อมพ่อแม่	9	10.00
บุกเบิกเอง	8	8.89
ซื้อจากบุคคลอื่น	42	46.67
รับมรดก	11	12.22
เช่าจากบุคคลอื่น	3	3.33
ได้ทำฟรี	5	5.56
ได้มาจากหลายทาง	12	13.33
รวม	90	100.00

หมายเหตุ: มีครัวเรือนตัวอย่างไม่มีที่ดินจำนวน 5 ครัวเรือน

จากจำนวนผู้ที่มีที่ดินทั้งหมด 90 ราย ร้อยละ 57.89 ถือครองที่ดินจำนวน 1 แปลง ร้อยละ 26.31 ถือครองที่ดิน 2 แปลง ร้อยละ 9.47 ถือครองที่ดิน 3 แปลง และ ร้อยละ 6.31 ถือครองที่ดินมากกว่า 4 แปลง แต่ไม่ว่าจะถือครองที่ดินจำนวนกี่แปลงหากที่ดินนั้นอยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน รวมแล้วต้องมีที่ดินไม่เกิน 50 ไร่ หากเกษตรกรรายใดมีที่ดินเกิน 50 ไร่ ต้องกระจายสิทธิ์ส่วนที่เกินให้ทายาท

ตารางที่ 6 จำนวนแปลงที่ดินถือครองของครัวเรือนตัวอย่างในปี พ.ศ. 2546

จำนวนแปลงที่ดินที่ถือครอง	ราย	ร้อยละ
1	53	57.89
2	22	26.31
3	9	9.47
มากกว่า 4	6	6.31
รวม	90	100

ขนาดการถือครองที่ดิน ร้อยละ 38.95 ถือครองที่ดิน 1-10 ไร่ รองลงมาร้อยละ 21.05 ถือครองที่ดิน 11-20 ไร่ จากการศึกษาพบว่าผู้ที่ไรที่ดินทำกินจำนวน 5 ราย กรณีที่ถือครองที่ดินมากกว่า 50 ไร่ จะเป็นผู้ที่ครอบครองที่ดินมากกว่า 1 แปลง โดยเฉลี่ยครัวเรือนตัวอย่างถือครองที่ดิน 18.70 ไร่ต่อครัวเรือน

ตารางที่ 7 ขนาดการถือครองที่ดินของครัวเรือนตัวอย่างในปี พ.ศ. 2546

ขนาดการถือครองที่ดิน (ไร่)	ราย	ร้อยละ
0	5	5.26
1 – 10	37	38.95
11-20	20	21.05
21-30	15	15.79
31-40	8	8.42
41-50	4	4.21
> 50	6	6.32
รวม	95	100

หมายเหตุ: ขนาดถือครองที่ดินเฉลี่ย 18.75 ไร่ต่อครัวเรือน

การเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน ร้อยละ 58.89 ทำประโยชน์ที่ดินด้วยตนเอง ร้อยละ 14.44 ให้ผู้อื่นเข้าทำประโยชน์ฟรี โดยผู้ที่ทำประโยชน์แทนมักเป็นญาติพี่น้อง ร้อยละ 11.11 ทำประโยชน์เองและให้ผู้อื่นทำประโยชน์ ร้อยละ 8.89 ให้ผู้อื่นเช่า ระยะเวลาของการเช่าไม่ได้ตกลงกันไว้ สาเหตุของการให้เช่าที่ดินมีหลายสาเหตุ เช่น เจ้าของที่ดินมีอายุมาก ลูกหลานอพยพไปทำงานต่างถิ่นหมดไม่มีผู้ทำการเกษตร ขาดแคลนเงินทุน ผู้เช่าที่ดินส่วนใหญ่จะเป็นญาติพี่น้อง หรือเพื่อนบ้าน ร้อยละ 6.67 ปล่อยที่ดินทิ้งร้าง สาเหตุของการทิ้งร้างเพราะสภาพของที่ดินไม่เหมาะแก่การทำเกษตร หากจะทำการเกษตรต้องลงทุนสูง

ตารางที่ 8 ลักษณะการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินของครัวเรือนตัวอย่างจากการสัมภาษณ์
ในปี พ.ศ. 2546

การเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน	จำนวน(แปลง)	ร้อยละ
ทำประโยชน์ด้วยตนเอง	53	58.89
ให้ผู้อื่นเช่า	8	8.89
ให้ผู้อื่นทำฟรี	13	14.44
ทิ้งร้าง	6	6.67
ทำเองและให้ผู้อื่นทำประโยชน์	10	11.11
รวม	90	100

หมายเหตุ: จำนวนครัวเรือนตัวอย่างที่ไม่มีที่ดินจำนวน 5 ครัวเรือน

เอกสารสิทธิ์ในที่ดิน ตำบลระเริงตั้งอยู่พื้นที่ป่าเขาภูหลวง กรมที่ดินจึงไม่สามารถออกโฉนดให้กับผู้ที่อาศัยและทำกินในพื้นที่ดังกล่าวได้ ปี พ.ศ. 2521 สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ได้ประกาศให้อำเภอวังเป็นเขตปฏิรูปที่ดิน และได้ดำเนินการมอบหนังสืออนุญาตเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน (ส.ป.ก. 4-01) ในแปลงเกษตรกรรม ส่วนที่อยู่อาศัยยังไม่มีออกเอกสารสิทธิ์ ร้อยละ 54.44 มีเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก.4-01 ร้อยละ 28.89 ถือครองดินที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ และร้อยละ 3.33 ถือครองที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์ นส.3 ก ซึ่งทั้งหมดเป็นที่ดินที่อยู่นอกตำบลระเริง แต่ผู้ถือครองอาศัยอยู่ในเขตตำบลระเริง

ตารางที่ 9 จำนวน ร้อยละ ประเภทเอกสารสิทธิ์ที่ดินของตัวอย่างในปี พ.ศ. 2546

เอกสารสิทธิ์ในที่ดิน	จำนวน(ครัวเรือน)	ร้อยละ
นส 3 ก.	3	3.33
ส.ป.ก. 4-01	49	54.44
ไม่มีเอกสาร	26	28.89
ส.ป.ก. 4-01 และไม่มีเอกสาร	12	13.33
รวม	90	100

หมายเหตุ: * ครัวเรือนตัวอย่างมีที่ดินมากกว่า 1 แปลง

รายได้จากการเกษตร ครั้วเรือนตัวอย่างมีรายได้เป็นเงินสดสุทธิจากขายผลผลิตจากพืชเฉลี่ย 27,241.14 บาท/ครั้วเรือน/ปี มีรายได้เป็นเงินสดสุทธิจากการเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 13,950.00 บาท/ครั้วเรือน/ปี พืชที่ปลูกมากที่สุดได้แก่ ข้าวโพด มีผู้ปลูกจำนวน 30 ราย พื้นที่ปลูกเฉลี่ย 22 ไร่/ราย รองมาเป็นมะม่วงเป็นไม้ผลที่เกษตรกรปลูกกันมาก มีผู้ปลูกจำนวน 23 ราย พื้นที่ปลูกเฉลี่ยรายละ 14.12 ไร่ ลักษณะการปลูกจะเป็นแบบพืชเชิงเดี่ยวทั้งหมด

สัตว์ที่ทำรายได้สูงสุดคือ โคเนื้อ เลี้ยงแบบปล่อยทุ่ง หรือบางรายทำแปลงปลูกหญ้าเพื่อเป็นอาหารของโค จำนวนผู้เลี้ยงโคมีทั้งสิ้น 30 ราย เฉลี่ยแล้วแต่ละครั้วเรือนเลี้ยงวัวจำนวน 3-4 ตัว รูปแบบการเลี้ยงมี 2 ลักษณะ คือ แบบแรกผู้เลี้ยงจะตระเวนไปซื้อวัวที่มีลักษณะดีจากตลาดนัดโค-กระบือ มาเลี้ยง จะมีผู้ที่ต้องการหาโคไปเลี้ยงหรือพ่อค้าวัวจากต่างถิ่นมาเลือกซื้อ โดยใช้เวลาเลี้ยงไม่เกิน 5 เดือน ได้กำไรตัวละ 3,000-7,000 บาท การเลี้ยงอีกลักษณะ คือ การเลี้ยงเพื่อให้ได้ลูกโค ซึ่งต้องใช้เวลาในการเลี้ยงนานกว่าแบบแรก

ตารางที่ 10 รายได้จากการเกษตรและนอกการเกษตรเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 95 ราย
ปี พ.ศ. 2546

แหล่งที่มาของรายได้	เฉลี่ย บาท/ครั้วเรือน/ปี	ร้อยละ
รายได้จากการเกษตร	41,191.14	63.13
- รายได้จากการขายผลผลิตพืช	- 27,241.14	- 41.75
- รายได้จากการขายสัตว์	- 13,950.00	- 21.38
รายได้นอกการเกษตร	24,057.81	36.87
รวม	65,248.95	100.00

รายได้นอกภาคการเกษตร ครั้วเรือนตัวอย่างมีรายได้จากการรับจ้างในการเกษตรเฉลี่ย 4,629.17 บาท/ครั้วเรือน/ปี รายได้จากการรับจ้างนอกเกษตรเฉลี่ย 2,979.17 บาท/ครั้วเรือน/ปี รายได้จากการที่บุตรหลานส่งมาให้เฉลี่ย 5,802.08 บาท/ครั้วเรือน/ปี รายได้จากการค้าขายของชำและอาหารภายในหมู่บ้านเฉลี่ย 5,580.73 บาท/ครั้วเรือน/ปี รวมแล้วเกษตรกรมีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 24,057.81 บาท /ครั้วเรือน/ปี

ตารางที่ 11 แหล่งที่มาของรายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือนตัวอย่างในปี พ.ศ. 2546

แหล่งที่มาของรายได้	เฉลี่ยบาท/ครัวเรือน/ปี	ร้อยละ
รับจ้างในการเกษตร	4,629.17	19.24
รับจ้างนอกการเกษตร	2,979.17	12.38
เงินตอบแทนจากราชการ	2,212.50	9.20
ค้าขาย	5,580.73	23.20
งานฝีมือ	316.67	1.32
ค่าเช่า	725.00	3.01
บุตรหลานส่งมาให้	5,802.08	24.12
อื่น ๆ	906.25	3.77
รวม	24,057.81	100

ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ร้อยละ 24.21 มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 30,001-40,000 บาท/ครัวเรือน/ปี ร้อยละ 21.20 มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนน้อยกว่า 40,001-50,000 บาท/ครัวเรือน/ปี ร้อยละ 16.96 มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนน้อยกว่า 20,001-30,000 บาท/ครัวเรือน/ปี ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่เป็นค่าอาหารที่ใช้บริโภคในครัวเรือน

ตารางที่ 12 ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนในรอบปีใน พ.ศ. 2546

จำนวนค่าใช้จ่าย(บาท/ปี)	ครัวเรือน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10,000	2	2.10
10,001-20,000	11	11.57
20,001-30,000	16	16.96
30,001-40,000	23	24.21
40,001-50,000	20	21.20
50,001-60,000	13	13.68
มากกว่า 60,000	10	10.52
รวม	95	100

หมายเหตุ: ค่าใช้จ่ายต่ำสุด 10000 บาท/ครัวเรือน/ปี ค่าใช้จ่ายสูงสุด 140,000 บาท/ครัวเรือน/ปี
 ค่าใช้จ่าย เฉลี่ยต่อครัวเรือน 60,143.95 บาท/ครัวเรือน/ปี

การกู้เงินและแหล่งเงินกู้ ร้อยละ 94.79 มีหนี้สินเฉลี่ย 48,464.83 บาท/ครัวเรือน แหล่งเงินกู้ที่มีผู้กู้มากที่สุด คือ กลุ่ม/กองทุนภายในหมู่บ้าน ร้อยละ 46.32 โดยส่วนใหญ่กู้เพื่อนำมาซื้อโคเลี้ยง การกู้เงินจากเอกชนส่วนใหญ่จะกู้มาเพื่อการลงทุนในการปลูกพืชไร่ ซึ่งการให้สินเชื่อมีทั้งให้เป็นปัจจัยการผลิตและให้เป็นเงินสด ส่วนใหญ่เป็นการกู้เงินระยะสั้น คือ เมื่อขายผลผลิตทางการเกษตรได้จะชำระหนี้คืน อาจต้องขายผลผลิตทางการเกษตรให้กับเจ้าหนี้เพื่อเป็นการใช้หนี้ ส่วนที่เหลือจากการใช้หนี้จึงจะจ่ายเป็นเงินสดให้เจ้าของผลผลิต ร้อยละ 20.00 กู้เงินจากแหล่งเงินกู้มากกว่า 1 แหล่ง

ตารางที่ 13 แหล่งเงินทุนที่กลุ่มตัวอย่างกู้ในปี พ.ศ. 2546

แหล่งเงินทุน	จำนวน	ร้อยละ
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)	5	5.26
กลุ่ม/กองทุนในหมู่บ้าน	45	46.32
เอกชน	7	7.37
กู้มากกว่า 2 แหล่ง	27	20.00
อื่น ๆ	6	4.21
ไม่กู้	5	5.26
รวม	95	100.00

หมายเหตุ: อื่นๆ ได้แก่ เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง

จำนวนเงินออม ร้อยละ 46.32 มีเงินออมอยู่ในช่วง 1-1,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 16.84 ไม่มีเงินออม ร้อยละ 15.79 มีเงินออมอยู่ในช่วง 1,001-2,000 บาท ร้อยละ 3.16 มีเงินออมมากกว่า 50,000 บาท ส่วนใหญ่ออมเงินกับกลุ่ม/กองทุนภายในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ตารางที่ 14 ยอดเงินออมในรูปเงินสดของครัวเรือนตัวอย่าง ในปี พ.ศ. 2546

จำนวนเงินออม (บาท)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
0	16	16.84
1-1,000	44	46.32
1,001-2,000	15	15.79
2,001-3,000	12	12.63
3,001-4,000	2	2.11
4,001-5,000	3	3.16
> 5,000	3	3.16
รวม	95	100

หมายเหตุ: เงินออมต่ำสุด 100 บาท/ครัวเรือน เงินออมสูงสุด 20,000 บาท/ครัวเรือน เงินออมเฉลี่ย 1,436 บาท/ครัวเรือน

ตอนที่ 2 การรวมกลุ่มและจุดเด่นของชุมชน

การทำกิจกรรมของกลุ่มต่างๆ ภายในตำบลละเรียง กลุ่มที่มีกิจกรรมตลอด คือ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์และกลุ่มฌาปนกิจ ซึ่งมีจำนวนสมาชิกมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ จากการสำรวจพบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 94 ตอบว่ากลุ่มทั้งสองทำกิจกรรมต่อเนื่อง ส่วนผู้ที่เป็นสมาชิกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจะตอบว่ากลุ่มมีกิจกรรมไม่ต่อเนื่องเพราะขาดแกนนำในการจัดทำกิจกรรม หลังจากเคยทำผลิตภัณฑ์แปรรูปถนอมอาหารจำหน่าย แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่มต่าง ๆ จากการที่กลุ่มที่ประชาชนส่วนใหญ่เป็นสมาชิก คือ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์และกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ เป็นกลุ่มที่ไม่มีกิจกรรมอื่น นอกจากการรวบรวมเงินจากสมาชิกเดือนละครั้งในกลุ่มสัจจะ และเมื่อมีผู้เสียชีวิตในกลุ่มฌาปนกิจ สมาชิกจึงไม่มีกิจกรรมร่วมกันมากนัก กิจกรรมที่พบ คือ การรวบรวมเงินจ่ายเงินแก่สมาชิก

การตั้งกลุ่มส่วนใหญ่หน่วยงานของรัฐจัดตั้งให้ และกลุ่มที่ยังสามารถดำเนินกิจกรรมอยู่ในขณะนี้ เป็นกลุ่มที่ทำกิจกรรมทางการเงินเป็นหลัก กลุ่มที่ครัวเรือนตัวอย่างเป็นสมาชิกกันมาก คือ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ส่วนกลุ่มที่รวมตัวกันเพื่อการผลิต เช่น กลุ่มผู้ปลูกผักปลอดสารพิษรวมตัวทำกิจกรรมได้ไม่นานก็ต้องเลิกทำกิจกรรม ทั้งนี้มีสาเหตุไม่มีตลาดที่ซื้อผลผลิต จากการสอบถามครัวเรือนตัวอย่าง จำนวน 95 ราย พบว่า ร้อยละ 86.31 เป็นสมาชิกของกลุ่ม และร้อยละ 13.68

ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม ส่วนที่เป็นสมาชิกร้อยละ 50.60 เป็นสมาชิกกลุ่มมากกว่า 1 กลุ่ม ร้อยละ 14.46 เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ร้อยละ 12.64 เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

ตารางที่ 15 ชื่อกลุ่ม และการเป็นสมาชิกกลุ่มของครัวเรือนตัวอย่าง

ชื่อกลุ่ม	จำนวนราย	ร้อยละ
กองทุนหมู่บ้าน	10	12.64
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	12	14.46
กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์	4	4.82
กลุ่มสตรีแม่บ้าน	6	7.23
กลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ	9	10.84
เป็นสมาชิกมากกว่า 1 กลุ่ม	42	50.60
รวม	83	100

ครัวเรือนตัวอย่างมีความเห็นว่างานหัตถกรรมท้องถิ่นที่มีความโดดเด่นและควรจะได้รับการพัฒนาส่งเสริมมากที่สุด คือ การจักสาน เพราะในตำบลระเริง มีต้นไผ่อยู่มากทั้งในหมู่บ้านและป่าไม้รอบๆ หมู่บ้าน และคนในชุมชนได้มีการนำไม้ไผ่มาจักสานเป็นเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับงานหัตถกรรมร้อยละ 54.73 รองมาได้แก่ การมีแหล่งสมุนไพรรอบหมู่บ้าน ร้อยละ 23.15 แพทย์แผนไทย ร้อยละ 9.47 เหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างเลือกแพทย์แผนไทยและมีแหล่งสมุนไพร เพราะในหมู่บ้านมีแพทย์แผนไทยและการนวดแผนโบราณที่ยังให้บริการอยู่ในหมู่บ้าน

ตารางที่ 16 ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ครัวเรือนตัวอย่างเห็นว่าควรให้การสนับสนุน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น	คะแนน	ร้อยละ	ลำดับที่
หัตถกรรม	51	53.68	1
แหล่งสมุนไพร	22	23.16	2
แพทย์แผนไทย	9	9.42	3
ศิลปพื้นบ้าน	8	8.42	4
อื่น ๆ	5	5.26	5
รวม	95	100	

จุดเด่นของหมู่บ้าน ร้อยละ 30.53 ตอบว่าอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากตำบลระเริงอยู่ใกล้กับโครงการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป่าเขาภูหลวง ประกอบกับมีน้ำตก 2 แห่ง คือ น้ำตกคลองดินคำและน้ำตกคลองกุ่ม ร้อยละ 17.89 ตอบว่าดินมีความอุดมสมบูรณ์ และร้อยละ 13.68 เห็นว่า ชุมชนมีความสามัคคีกันแม้จะเป็นชุมชนที่ประชากรอพยพมาจากหลายจังหวัด แต่ก็สามัคคีกันดีให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันมาโดยตลอด

ตารางที่ 17 จุดเด่นของหมู่บ้านที่กลุ่มตัวอย่างระบุ

จุดเด่นของหมู่บ้าน	คะแนน	ร้อยละ	ลำดับที่
ใกล้แหล่งท่องเที่ยว	29	30.53	1
ดินอุดมสมบูรณ์	17	17.89	2
ความสามัคคี	13	13.68	3
น้ำอุดมสมบูรณ์	12	12.63	4
ความมีน้ำใจของผู้คน	11	11.58	5
ผู้นำเข้มแข็ง	7	7.37	6
อื่นๆ	6	6.32	7
รวม	95	100	-

ความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน สังคมของประชาชนในตำบลระเริงเป็นสังคมชนบท แม้จะอพยพย้ายถิ่นฐานมาจากหลายท้องที่ ประชาชนส่วนใหญ่จะรู้จักคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี ตลอดจนมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันมาตลอด ความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินจึงมีสูง ร้อยละ 97.89 ตอบว่ามีความปลอดภัย เรื่องความปลอดภัยจากโจรผู้ร้าย ร้อยละ 95.78 กับที่เกิดจากธรรมชาติ มีผู้ตอบว่ามีความปลอดภัยจากภัยธรรมชาติ ร้อยละ 95.00

ตารางที่ 18 ความเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน

ความปลอดภัย	จำนวน	ร้อยละ
เห็นว่าไม่ปลอดภัย	2	2.13
เห็นว่าปลอดภัย	93	9.89
รวม	95	100

ตอนที่ 3 ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน

การรวบรวมปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน จะศึกษาจากครัวเรือนตัวอย่างเพื่อให้จัดลำดับความสำคัญของปัญหา 5 ลำดับ และปัญหาที่ได้จากข้าราชการ ผู้นำชุมชนจะสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพื่อให้ได้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาอีกครั้งโดย

ปัญหาที่ได้จากครัวเรือนตัวอย่าง ปัญหาที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญเป็นลำดับที่ 1 คือ ปัญหาเรื่องถนนมีผู้ให้ความสำคัญกับปัญหานี้ ร้อยละ 43.16 ปัญหาที่มีความสำคัญลำดับที่ 2 ได้แก่ ปัญหาขาดโทรศัพท์สาธารณะมีผู้ให้ความสำคัญกับปัญหานี้ ร้อยละ 23.15 ปัญหาที่มีความสำคัญลำดับที่ 3 ได้แก่ ปัญหาการเจ็บป่วยของสมาชิกในครัวเรือน มีผู้ให้ความสำคัญกับปัญหานี้ ร้อยละ 15.79 ปัญหาที่กลุ่มตัวอย่าง มีความสำคัญเป็นลำดับที่ 4 ได้แก่ ปัญหาอื่นๆ คือ ไม่มีเอกสารในที่ทำกิน ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาไม่มีที่ดินทำกิน มีผู้ให้ความสำคัญกับปัญหาเหล่านี้ ร้อยละ 10.53 ปัญหาที่สำคัญลำดับที่ 5 ได้แก่ ปัญหาเยาวชนขาดโอกาสในการศึกษา มีผู้ให้ความสำคัญกับปัญหานี้ ร้อยละ 7.37

ตารางที่ 19 ลำดับความสำคัญของปัญหาโครงสร้างพื้นฐานและคุณภาพชีวิตที่เกิดขึ้นในชุมชน
สำรวจปี พ.ศ. 2546

ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
ถนน	41	43.16
โทรศัพท์	22	23.15
เจ็บป่วย	15	15.79
อื่นๆ	10	10.53
โอกาสในการศึกษา	7	7.37
รวม	95	100

ปัญหาด้านการเกษตร ร้อยละ 43.16 ปัญหาไม่มีเงินทุนประกอบอาชีพเกษตร ร้อยละ 23.15 ขาดแคลนน้ำสำหรับการเกษตรเนื่องจากฝนแล้ง ร้อยละ 22.30 ปัญหาปัจจัยการผลิตมีราคาแพง ปัญหาที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญรองลงมาได้แก่ ปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ ปัญหาโรค แมลง ศัตรูพืชรบกวน ปัญหาอื่น ๆ ได้แก่ ผลผลิตต่ำ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ขาดแคลนแรงงาน ไม่มีที่ดินทำกิน และขาดอุปกรณ์ทำการเกษตร

ตารางที่ 20 จำนวนและร้อยละ ของปัญหาด้านการเกษตรที่กลุ่มตัวอย่างรายงานในปี พ.ศ. 2546

ประเภทปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
ขาดแคลนเงินทุน	32	33.68
ขาดแคลนนํ้า	21	22.11
ปัจจัยการผลิตมีราคาแพง	19	20.00
อื่น ๆ	11	11.58
ราคาผลผลิตตกต่ำ	7	7.37
โรงแมลงศัตรูพืช	5	5.26
รวม	95	100

หมายเหตุ: อื่นๆ ได้แก่ ดินไม่ดี ขาดความรู้ ที่ดินไม่พอทำกิน ขาดแรงงาน

ปัญหาการเจ็บป่วย พบว่าจำนวนครัวเรือนตัวอย่างไม่มีปัญหาเรื่องการเจ็บป่วยจำนวน 26 ครัวเรือน มีปัญหาการเจ็บป่วยของสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 69 ครัวเรือน โดยร้อยละ 18.18 เป็นโรคปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ร้อยละ 16.36 เป็น โรคเกี่ยวกับความดันโลหิต ร้อยละ 14.60 เป็นโรคไข้หวัด ร้อยละ 25.45 เป็นโรคอื่น ๆ

ตารางที่ 21 จำนวนของอาการเจ็บป่วยของสมาชิกในครัวเรือนตัวอย่าง ในปี พ.ศ. 2546

ชื่อโรค	จำนวน	ร้อยละ
ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ	10	18.18
โรคหัวใจ	7	12.73
โรคเกี่ยวกับความดันโลหิต	9	16.36
โรคไข้หวัด	6	10.91
โรคกระเพาะ	5	9.09
โรคภูมิแพ้	4	7.27
โรคอื่น ๆ	14	25.45
รวม	69	100.00

หมายเหตุ: โรคอื่นๆ ได้แก่ โรคต่อหิน โรคอัมพาต โรคเก๊า โรคภูมิแพ้ โรคผิวหนัง โรคไต

จากครัวเรือนตัวอย่าง จำนวน 95 ราย ร้อยละ 64.20 เห็นว่าลูกหลานมีโอกาสในการศึกษาต่อ ร้อยละ 35.80 ตอบว่าลูกหลานไม่มีโอกาสในการศึกษาต่อ สาเหตุที่ลูกหลานไม่มีโอกาสในการศึกษาต่อส่วนใหญ่ตอบว่าฐานะยากจน ไม่มีเงินค่าเล่าเรียนและสถานที่จะเรียนต่ออยู่ไกลเกินไป

ตารางที่ 22 ความเห็นต่อโอกาสการศึกษาต่อของลูกหลานในครัวเรือนตัวอย่าง ในปี พ.ศ. 2546

โอกาสในการศึกษา	จำนวน(ครัวเรือน)	ร้อยละ
ลูกหลานมีโอกาสในการศึกษาต่อ	61	64.20
ไม่มีลูกหลานมีโอกาสในการศึกษาต่อ	34	35.80
รวม	95	100

ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์ข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จำนวน 14 ตัวอย่าง พบว่ากลุ่มข้าราชการให้ความสำคัญกับปัญหา ดังนี้

1. ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ หน้ำดินมีการชะล้างพังทลายสูง เนื่องการปลูกพืชเชิงเดี่ยว และหลังจากเก็บเกี่ยวแล้วก็จะจุดไฟเผาแปลงเกษตร ผลดังทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของหน้ำดิน ส่งผลให้ดินเสื่อมคุณภาพ อย่างรวดเร็วเพราะพื้นที่ลักษณะเป็นลอนลาดและสูงชัน มีผู้ให้ความสำคัญกับปัญหานี้จำนวน 12 ราย

2. ขาดแคลนน้เพื่อการเกษตร แม้ในพื้นที่จะมีแหล่งน้ตามธรรมชาติหลายสาย แต่จะแห้งในฤดูแล้ง เพราะลำน้ตื้นเขิน และไม่มีป่าไม้ที่เป็นแหล่งต้นน้มีผู้ให้ความสำคัญกับปัญหานี้จำนวน 9 ราย

3. การสูญเสียที่ดินทำกิน เนื่องจากมีภาวะหนี้สินมาก และการขายที่ดินเพื่อใช้หนี้มีผู้ให้ความสำคัญกับปัญหานี้จำนวน 7 ราย

4. ปัญหาการเข้าแหล่งถึงข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะด้านการตลาดและการเกษตร ทำให้ขาดข้อมูลในการตัดสินใจประกอบการผลิตและจำหน่าย มีผู้ให้ความสำคัญกับปัญหานี้จำนวน 12 ราย

5. องค์การบริหารส่วนตำบลให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน มากกว่าการพัฒนา คน และการพัฒนา ด้านสังคมและวัฒนธรรม มีผู้ให้ความสำคัญกับปัญหานี้จำนวน 11 ราย

6. การอพยพของแรงงาน ทำให้ในพื้นที่ขาดแคลนแรงงานในภาคการเกษตร มีผู้ให้ความสำคัญกับปัญหานี้จำนวน 9 ราย

7. ถนนไม่ดี และระยะทางจากอำเภอลำปางน้ำเขียวถึงตำบลละเรียงไกล ทำให้ต้องใช้เวลาในการเดินทางไปปฏิบัติหน้าที่ มีผู้ให้ความสำคัญกับปัญหานี้จำนวน 14 ราย

ตารางที่ 23 ปัญหาในพื้นที่จากความคิดเห็นของตัวอย่างข้าราชการในพื้นที่

ปัญหา	จำนวน(คะแนน)
1. ดินขาดความอุดมสมบูรณ์	12
2. ขาดแคลนนํ้าเพื่อการเกษตร	9
3. การสูญเสียที่ดินทำกิน	7
4. ปัญหาการเข้าแหล่งถึงข้อมูลข่าวสาร	10
5. อบต.ให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	11
6. การอพยพของแรงงาน	9
7. ถนนไม่ดี	14
รวม	72

หมายเหตุ: สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ปัญหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้นำ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ จำนวน 14 ตัวอย่าง พบว่ากลุ่มผู้นำให้ความสำคัญกับปัญหา ดังนี้

1. ปัญหาที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์ เนื่องจากพื้นที่ในตำบลละเรียง อำเภอลำปางน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินป่าเขาภูหลวง ซึ่งจะได้ประกาศเป็นเขตปฏิรูปที่ดินในปี พ.ศ. 2521 และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดนครราชสีมา ได้จัดที่ดินให้แก่เกษตรกรด้วยการมอบเอกสาร ส.ป.ก. 4-01 จำนวน 87,497 ไร่ 4,022 ราย 4,788 แปลง นอกจากนี้ยังเป็นที่ดินที่เป็นที่อยู่อาศัย ทั้งหมดยังไม่ได้มีการสำรวจรังวัดเพื่อมอบเอกสาร ส.ป.ก. 4-01 แก่เกษตรกร ทำให้เกษตรกรยังไม่ได้

รับเอกสาร ส.ป.ก. 4-01 ทำให้เสียโอกาสในด้านต่างๆ เช่น การเข้าถึงแหล่งทุนในระบบ การเข้าร่วมโครงการพัฒนาต่างๆ ของรัฐบาล มีผู้ให้ความสำคัญกับปัญหานี้จำนวน 12 ราย

2. ขาดตลาดรองรับผลผลิตทางการเกษตร ได้แก่ พืชไร่ ไม้ผล โดยเฉพาะมะม่วง ผักปลอดสารพิษ พืชเหล่านี้เกษตรกรได้รับการส่งเสริมให้ปลูกจากหน่วยราชการ แต่เมื่อพืชเหล่านั้นให้ผลผลิต ไม่มีพ่อค้ามารับซื้อ โดยเฉพาะผักปลอดสารพิษ มีการรวมกลุ่มกันปลูกแต่การบริหารจัดการของกลุ่มขาดผู้ที่มีประสิทธิภาพ ทำให้มีปัญหาเรื่องการตลาด ผู้ปลูกต้องนำไปขายเองภายในหมู่บ้าน ซึ่งความต้องการบริโภคผักมีจำนวนจำกัด ผลผลิตที่เหลือเสียหายเป็นจำนวนมาก มีผู้ให้ความสำคัญกับปัญหานี้จำนวน 10 ราย

3. ขาดแหล่งเงินทุนในระบบ เป็นปัญหาต่อเนื่องจากที่สินค้าเกษตรขาดตลาดรองรับและราคาผลผลิตไม่แน่นอน รายได้ที่ได้จากการขายผลผลิตทางการเกษตรจะถูกนำไปใช้ในการชำระหนี้สินเป็นส่วนใหญ่ที่เหลือจะใช้จ่ายในครัวเรือน เมื่อถึงฤดูทำการเกษตรในปีต่อไปเกษตรกรจึงไม่มีเงินที่จะลงทุนในการเพาะปลูก จำเป็นต้องหาแหล่งทุนจากภายนอก ซึ่งแหล่งทุนในระบบที่เกษตรกรใช้บริการประจำได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) กลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้าน ซึ่งให้เงินทุนจำนวนจำกัดไม่เพียงพอแก่การลงทุน มีผู้ให้ความสำคัญกับปัญหานี้จำนวน 7 ราย

4. ปัญหานี้สินนอกระบบ เนื่องจากอาชีพหลักของประชาชนในตำบลระเริง คือการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งไม่มีความแน่นอนทั้งด้านปริมาณผลผลิตและราคาขาย ทำให้ประชาชนมีรายได้ไม่แน่นอน ปีใดที่ผลผลิตมีปริมาณน้อยหรือราคาผลผลิตตกต่ำ ประชาชนจะมีรายได้ไม่พอค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ในการผลิตในปีต่อไป จึงจำเป็นต้องกู้เงินจากแหล่งเงินทุนนอกระบบ แหล่งเงินทุนนอกระบบที่สำคัญ คือ พ่อค้าอำเภอปากช่อง การเป็นหนี้สินนอกระบบมีทั้งการกู้เงินมาลงทุน หรือเป็นปัจจัย การผลิต เช่น สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช เมล็ดพันธุ์พืช ปุ๋ยเคมี มีผู้ให้ความสำคัญกับปัญหานี้จำนวน 9 ราย

5. ขาดครู มีปัญหาเรื่องครูผู้สอนขอย้ายออกนอกพื้นที่โดยเฉพาะในโรงเรียนชั้นปลาทั้งมีครู ผู้สอนประจำ 1 คน มีนักเรียน 7 ห้องเรียน (รวมเด็กเล็กก่อนวัยเรียน) ต้องอาศัยเงินบริจาคเพื่อจ้างครู พี่เลี้ยงมาดูแลเด็กเล็ก และช่วยครูประจำสอนในระดับชั้นประถมต้น เนื่องจากตำบลระเริงอยู่ห่างไกลจากตัวอำเภอและจังหวัด การคมนาคมไม่สะดวกทำให้ครูจำนวนหนึ่งขอย้ายออกนอกพื้นที่ มีผู้ให้ความสำคัญกับปัญหานี้จำนวน 6 ราย

6. ขาดพระอุโบสถและเมรุ วัดในตำบลละเรียงส่วนใหญ่เป็นวัดขนาดเล็กขาดปัจจัยในการก่อสร้าง โดยเฉพาะพระอุโบสถและเมรุที่ใช้ในการเผาศพ มีผู้ให้ความสำคัญกับปัญหานี้จำนวน 7 ราย

7. ปัญหาด้านการศึกษาและเยาวชน ที่จบการศึกษาภาคบังคับแล้วไม่ได้เรียนต่อ และสร้างปัญหาในชุมชน เช่น รวมกลุ่มจี้มอเตอร์ไซด์ส่งเสียงดังรบกวนประชาชนหรือก่อเหตุทะเลาะวิวาทกับวัยรุ่นในหมู่บ้านใกล้เคียงในงานเทศกาลต่างๆ มีผู้ให้ความสำคัญกับปัญหานี้จำนวน 8 ราย

8. ปัญหาการอพยพแรงงานไปทำงานต่างถิ่น การอพยพแรงงานแยกเป็น 2 ส่วนคือ คนที่จบการศึกษาภาคบังคับแล้วไม่ได้เรียนต่อ อพยพไปทำงานนอกพื้นที่ และส่วนที่มีโอกาสเรียนต่อในชั้นที่สูงขึ้น เมื่อจบการศึกษาแล้วทำงานตามสาขาอาชีพที่เรียนมา โดยทั้งสองกลุ่มไม่กลับมาทำงานหรือสร้างงานที่บ้านเกิด ปัญหาต่อเนื่องที่ตามมาได้แก่ การขาดแคลนแรงงานในภาคการเกษตร และคนที่จะช่วยพัฒนาชุมชน นอกจากนี้ยังมีปัญหานำบุตรหลานส่งกลับมาให้ ปู่-ย่า หรือ ตา-ยาย เลี้ยง จะเห็นว่าจากข้อมูลที่สำรวจจะพบเด็กเล็กจำนวนมาก มีผู้ให้ความสำคัญกับปัญหานี้จำนวน 5 ราย

9. ต้องการให้ที่ดินในเขต ส.ป.ก. สามารถซื้อขายได้ สาเหตุมาจากหลายประการ เช่น ไม่มีลูกหลานที่ต้องการทำการเกษตร บางรายมีหนี้สินมากไม่สามารถหาเงินมาชำระหนี้ได้ต้องการขายที่ดินในเขต ส.ป.ก. เพื่อนำเงินมาชำระหนี้ มีผู้ให้ความสำคัญกับปัญหานี้จำนวน 11 ราย

10. ปัญหาเรื่องถนน ทั้งที่ใช้เส้นทางในหมู่บ้าน และระหว่างหมู่บ้านและอำเภอ ซึ่งจะเกิดปัญหามากโดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน มีผู้ให้ความสำคัญกับปัญหานี้จำนวน 14 ราย

ตารางที่ 24 ปัญหาในพื้นที่จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน

ปัญหา	จำนวน(คะแนน)
1. ที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์	12
2. ขาดตลาดรองรับผลผลิตทางการเกษตร	10
3. ขาดแหล่งเงินทุน	7
4. ปัญหาหนี้สินนอกระบบ	9
5. ขาดครู	6
6. ขาดพระอุโบสถและเมรุ	7
7. ปัญหาด้านการศึกษาและเยาวชน	8
8. ปัญหาการอพยพแรงงานไปทำงานต่างถิ่น	5
9. ต้องการให้ที่ดินในเขต ส.ป.ก. สามารถซื้อขายได้	11
10. ปัญหาเรื่องถนน	14
รวม	89

หมายเหตุ กลุ่มตัวอย่างตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่ได้จากการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน ข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่และผู้นำชุมชน จำนวน 22 คน ในการวิเคราะห์นี้ผู้นำชุมชนประกอบด้วย สมาชิก อบต. ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่ม พระสงฆ์ ครู ตัวแทนอาชีพต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เช่น แม่ค้า ผู้รับจ้าง ให้ชุมชนวิเคราะห์ความสำคัญของปัญหาโดยใช้การประเมินแบบเร่งด่วน (rural rapid appraisal) เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ pairwise analysis เข้าร่วมการวิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญของปัญหา ได้ดังนี้

1. ที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์
2. ปัญหาเรื่องถนน
3. ขาดแคลนนํ้าเพื่อการเกษตร
4. ขาดแหล่งเงินทุน

5. ปัญหาหนี้สินนอกระบบ
6. ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
7. ปัญหาด้านการศึกษาและเยาวชน
8. ต้องการให้ที่ดินในเขต ส.ป.ก. สามารถซื้อขายได้
9. ราคาผลผลิตตกต่ำ
10. ขาดพระอุโบสถและเมรุ

ตอนที่ 4 ความคาดหวังของกลุ่มตัวอย่าง

หลังจากที่ได้จัดลำดับความสำคัญของปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษาแล้ว ผู้นำชุมชน และตัวแทนอาชีพต่าง ๆ ในหมู่บ้าน ร่วมกันกำหนดความคาดหวังว่าจะได้รับการแก้ปัญหาในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ดังต่อไปนี้

1. ความคาดหวังด้านสังคม

1.1 โครงการกองทุนเพื่อการศึกษา แนวทางการดำเนินงานของกองทุนเป็นการระดมทุนเพื่อสนับสนุนแก่ผู้ที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา ให้มีโอกาสดำเนินการศึกษาตามความสามารถของแต่ละบุคคล โดยส่วนหนึ่งให้องค์การบริหารส่วนตำบลจัดสรรงบประมาณให้เป็นทุนการศึกษา และขอการสนับสนุนจากบุคคลภายนอกอาจเป็นบริษัท ห้างร้าน ตลอดจนประชาชนที่สนใจสนับสนุนการศึกษา รวมทั้งขอความร่วมมือจากกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ภายในตำบล เช่น กลุ่มออมทรัพย์ หรือกลุ่มอื่นๆ ที่มี ผลกำไรและพร้อมที่จะสนับสนุน ตลอดจนให้คำแนะนำในการใช้บริการกองทุนเพื่อการศึกษาของรัฐบาล กรณีที่สามารถระดมทุนได้มากพอ อาจตั้งเป็นมูลนิธิเพื่อการศึกษาของเยาวชนในตำบล

นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมอื่นๆ ที่สนับสนุนการศึกษา ได้แก่ การจัดรถบริการรับส่งนักเรียนที่ต้องไปเรียนที่อำเภอปากช่อง ซึ่งต้องเดินทางโดยรถยนต์โดยสารประจำทางร่วมกับ

ประชาชนทั่ว ๆ ไป บางครั้งมีประชาชนเดินทางไปซื้อของ หรือเดินทางไประดมการโดยสารรถประจำทางจะแน่นมาก ผู้นำชุมชนจึงเห็นสมควรจัดรถรับส่งนักเรียน เพื่อให้เกิดความสะดวกและปลอดภัยแก่นักเรียน โดยอาจคิดราคาค่าโดยสารในอัตราที่ถูกกว่ารถประจำทาง

1.2. โครงการเครือข่ายเยาวชนในตำบลละเรียง ซึ่งมีเยาวชนส่วนหนึ่งในตำบลละเรียง ที่พ้นจากการศึกษาในระบบแล้ว ยังไม่ได้มีงานทำหรืออยู่ช่วยงานที่บ้าน รวมตัวกันก่อความเดือดร้อนให้ชุมชน เช่น ทะเลาะวิวาทกับวัยรุ่นกลุ่มต่าง ๆ ทั้งในหมู่บ้านและต่างหมู่บ้านหรือรวมตัวกันขโมยมอเตอร์ไซด์ ส่งเสียงดัง สร้างความรำคาญให้กับคนในชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวมีผู้เสนอให้จัดกิจกรรมสำหรับคนเหล่านี้ ทั้งด้านกีฬา การฝึกอาชีพ เพื่อให้เยาวชนเหล่านั้นใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ในขั้นต้นให้ตั้งกลุ่มในระดับหมู่บ้านที่มีความพร้อมก่อน เมื่อสามารถตั้งได้หลายหมู่บ้านให้จัดเป็นเครือข่าย มีการพบปะกัน อาจมีการแข่งขันกีฬาหรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสามัคคีของเยาวชนในชุมชนต่อไป

1.3 โครงการพัฒนาด้านศาสนาและวัฒนธรรม เน้นการพัฒนาทางด้านจิตใจของคนในชุมชนควบคู่ไปกับการพัฒนาทางด้านวัฒนธรรม ปัจจุบันการพัฒนาทางด้านจิตใจมีการจัดบรรพชาสามเณรในช่วงปิดเทอมภาคฤดูร้อนประมาณ 1 เดือน ณ วัดชัยปลากั้ง แต่ไม่ได้รับการส่งเสริมเท่าที่ควร การดำเนินงานในปีต่อไปจะเน้นการเชิญชวนให้ประชาชนนำบุตรหลานมาร่วมกิจกรรมนี้ โดยอาจมีการจัดกิจกรรมอื่นเสริมเพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการร่วมกิจกรรม เช่น การพาไปทัศนศึกษาต่างสถานที่ การสอนพิเศษในวิชาสามัญควบคู่กับด้านพระพุทธศาสนา เพื่อกล่อมเกล่าจิตใจในเป็นคนที่มีคุณภาพต่อไป

2. ความคาดหวังด้านเศรษฐกิจและเงินทุน

2.1 การส่งเสริมด้านสหกรณ์ จากการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณพบว่า มีประชาชนเป็นสมาชิกสหกรณ์น้อยมาก เพราะในอดีตกิจกรรมของสหกรณ์ในท้องถิ่นยังไม่สามารถช่วยเหลืออะไรได้มากนักในสายตาของบุคคลทั่วไป ดังนั้นประชาชนควรประสานกับสหกรณ์ ไม่ว่าสหกรณ์การเกษตรหรือสหกรณ์ในเขตปฏิรูปที่ดิน ให้จัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่สมาชิกอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรการจัดหาสินเชื่อและปัจจัยการผลิตมาบริการแก่สมาชิก อย่างไรก็ตามการสมัครเป็นสมาชิกสหกรณ์ให้อยู่ในความสมัครใจของประชาชนเพราะหากประชาชนไม่ให้ความสำคัญของกิจกรรมสหกรณ์ การสมัครเป็นสมาชิกอย่างเดียวแต่ไม่ร่วมทำกิจกรรมกับสหกรณ์ก็จะไม่เกิดประโยชน์ทั้งกับตัวของสมาชิกและของสหกรณ์

2.2 พัฒนาเครือข่ายกลุ่ม/กองทุนในตำบลละเรียงมีกลุ่ม/กองทุนต่าง ๆ ทั้งที่ตั้งโดยหน่วยราชการหรือชาวบ้านตั้งกันเอง จำนวน 73 กลุ่ม มีเงินทุนหมุนเวียนจำนวน 20,623,589 บาท แม้จะมีเงินทุนมากถึง 20 ล้านบาท แต่ในจำนวนนี้เป็นเงินจากกองทุนหมู่บ้านจำนวน 14 ล้านบาท การใช้จ่ายเงินส่วนนี้ มีคณะกรรมการควบคุม แต่มีบางส่วนที่นำเงินไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือนำไปใช้หนี้สินเดิม กรณีของเงินจากกลุ่ม/กองทุนต่าง ๆ ที่ไม่มีการควบคุมการใช้จ่าย มักจะไม่นำเงินไปใช้เพื่อการลงทุน หากทุกกองทุน/กลุ่มมีการจัดการที่ดี มีการแยกส่วนว่ากองทุนใดเพื่อการใช้จ่ายกองทุน/กลุ่มใดเพื่อการลงทุน และมีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายนำผลผลิตของแต่ละส่วนที่สามารถเกื้อกูลกัน เช่น ข้าวโพดไปปั่นเป็นอาหารสัตว์ การนำมูลโคไปเป็นปุ๋ยคอกในแปลงเกษตรกรรม

2.3 โครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ/ไก่พื้นเมือง อาชีพการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยทุ่งในตำบลละเรียงนับเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรเป็นอย่างดี เนื่องจากมีพื้นที่เหมาะสมกับการเลี้ยงวัว คือ บริเวณสวนป่าของกรมป่าไม้และในพื้นที่ไร่หลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว การเลี้ยงส่วนใหญ่จะเป็นการเลี้ยงแบบซื้อมา-ขายไป ลักษณะของกิจกรรมที่ชุมชนต้องการให้สนับสนุนในการเลี้ยงโคเนื้อ ได้แก่ การจัดหาพันธุ์ห่าน วัคซีน ยาโรค โดยดำเนินการในรูปของกลุ่มและจัดหาปัจจัยในการเลี้ยงมาขายให้แก่สมาชิกในรายย่อย

3. ความคาดหวังด้านโครงสร้างพื้นฐาน

3.1 กิจกรรมปรับปรุงเส้นทางคมนาคม บริเวณถนนสายหลักของหมู่บ้านโดยให้เป็นถนนคอนกรีตหรือถนนลาดยาง เริ่มจากสะพานบ้านโนนสาวเอ้-บ้านหนองไม้สัก ซึ่งเป็นเส้นทางที่ผ่านกลางตำบลและสามารถเดินทางไปอำเภอวังน้ำเขียวและอำเภอปากช่องได้ ระยะทางประมาณ 80 กิโลเมตร แต่เดิมองค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีการปรับปรุงถนนทุกปีหลังจากฤดูฝน เนื่องจากถูกน้ำพัดถนนชำรุดตลอดเส้นทาง การปรับปรุงของ อบต. สามารถทำได้เพียงใช้ลูกรังถมและบดอัดแน่น การจะพัฒนาให้เป็นเส้นทางที่ถาวรต้องประสานขอความร่วมมือจากกรมทางหลวงชนบท ในการจัดทำเป็นถนนลาดยาง ส่วนถนนที่เชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้านต่าง ๆ ภายในตำบล อบต.มีศักยภาพพอที่จะใช้งบประมาณปรับปรุงเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก แต่ต้องทำแบบค่อยเป็นค่อยไป ไม่สามารถทำได้พร้อมกันทั้งตำบล การดำเนินงานจะทำลักษณะจัดลำดับความสำคัญของถนนที่มีผู้คนสัญจรมาก่อน

3.2 การติดตั้งโทรศัพท์สาธารณะ ปัจจุบันจำนวนโทรศัพท์สาธารณะที่ติดตั้งในหมู่บ้านไม่เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน จนทำให้บางครั้งเหรียญเติมเครื่องโทรศัพท์ ไม่สามารถใช้โทรศัพท์ได้ หลายวันกว่าเจ้าหน้าที่จะมาเก็บเหรียญไป และชุมชนต้องการให้ติดตั้งโทรศัพท์ทางไกลของชุมชนอย่างน้อยหมู่บ้านละ 1 แห่ง เพราะตู้โทรศัพท์สาธารณะไม่สามารถรับโทรศัพท์จากภายนอกได้ ทำให้บุคคลภายนอกติดต่อเข้ามาภายในหมู่บ้านไม่ได้ การแก้ปัญหาสามารถทำได้ 2 ทาง คือ อบต. ประสานกับองค์การโทรศัพท์ให้เพิ่มจำนวนตู้โทรศัพท์สาธารณะในหมู่บ้าน หรือประสานกับบริษัทเอกชนที่ให้บริการโทรศัพท์มือถือ ให้ติดตั้งเสาสัญญาณโทรศัพท์ในบริเวณพื้นที่ของตำบลหรือบริเวณใกล้เคียง เพราะปัจจุบันตำบลละโว้เป็นจุดที่มีสัญญาณโทรศัพท์น้อยมาก

4. ความคาดหวังด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

4.1 กิจกรรมเกษตรอินทรีย์ การทำอาชีพเกษตรปัจจุบันเป็นการทำการเกษตรแบบใช้สารเคมี ทำให้ต้นทุนในการผลิตสูงและเป็นอันตรายต่อสุขภาพของเกษตรกร ทำให้มีเกษตรกรกลุ่มหนึ่งที่ตระหนักถึงอันตราย และผลกระทบที่เกิดจากการใช้สารเคมี จึงเสนอความคิดที่จะทำการเกษตรแบบปลอดสารเคมี ประกอบกับสำนักงานเกษตรอำเภอวังน้ำเขียว มีแผนการส่งเสริมที่จะทำการเกษตรอินทรีย์ ซึ่งแต่เดิมในพื้นที่ตำบลละโว้มีการตั้งกลุ่มเกษตรปลอดสารพิษอยู่แล้ว แต่ประสบปัญหาเรื่องการตลาด กิจกรรมของกลุ่มจึงยุบไป ซึ่งการจัดตั้งกลุ่มในครั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อวางแผนที่จะเชื่อมโยงกับกิจกรรมของกลุ่มอื่น ๆ ในพื้นที่อำเภอวังน้ำเขียวด้วย

4.2 กิจกรรมส่งเสริมการปลูกป่าชุมชนและไม้ใช้สอย การปลูกเสริมและขยายพื้นที่ป่า ชุมชนเดิมที่มีอยู่ 2 แห่ง คือ ป่าชุมชนบ้านไทรงาม ป่าชุมชนบ้านคลองกุ่ม การหาพื้นที่เพื่อปลูกเป็นป่าชุมชนแห่งใหม่ในพื้นที่หมู่ที่ 4 บ้านซับปลากั้ง เลือกบริเวณแปลงเพาะชำกล้าไม้เดิมของกรมป่าไม้ โดยให้ อบต. ประสานงานขอใช้พื้นที่ดังกล่าว ส่วนหมู่อื่นใช้พื้นที่สาธารณะ ที่รกร้างมาจัดทำสวนป่า ส่งเสริมการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อใช้สอย ทั้งนี้ส่งเสริมให้ปลูกในพื้นที่สาธารณะ เช่น วัด โรงเรียน สถานีอนามัย หรือหน่วยราชการอื่น ๆ ตลอดจนในที่ดินของประชาชนทั่วไป ทั้งบริเวณบ้านและหัวไร่ปลายนา

4.3 เร่งออกเอกสาร ส.ป.ก. 4-01 ในที่ดินทั้งแปลงเกษตรกรรม และที่อยู่อาศัย การที่ ส.ป.ก. ออกเอกสาร ส.ป.ก. 4-01 ซึ่งทำให้ประชาชนเสียโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนของรัฐตามนโยบายการแปลงทรัพย์สินเป็นทุน โดยจะให้ประชาชนกู้เงินได้ในวงเงินที่สูงขึ้น และสามารถกู้

แบบระยะปานกลางและระยะยาวแทนที่จะได้รูปแบบปีต่อปี ซึ่งประชาชนไม่สามารถกู้เพื่อประกอบอาชีพใหม่ หรือลงทุนพัฒนาอาชีพเดิมให้ดีขึ้นได้

4.4 การรณรงค์การใช้ประโยชน์ที่ดิน ผลจากการศึกษาเรื่องการทำประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรเขตป่าเขาภูหลวง อำเภอวังน้ำเขียว มีผู้ไม่ทำประโยชน์ด้วยตนเอง คือ ขาย ให้เช่า ทั้งร้าง สาเหตุของการไม่ทำประโยชน์ มาจากหลายสาเหตุ เช่น อายุมากทำการเกษตรไม่ไหวและไม่มีลูกหลานทำการเกษตรต่อ ขาดเงินทุน ดินไม่ดี เป็นต้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งการหาเงินทุน การปรับปรุงบำรุงดิน การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

4.5 การพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติและระบบชลประทานเพื่อการเกษตร ในพื้นที่ตำบลระเริง มีแหล่งน้ำธรรมชาติหลายสายไหลผ่านลำน้ำสายหลักได้แก่ คลองกิ คลองหินร่อง คลองดินดำ คลองซัปลากั้ง ที่มีน้ำไหลตลอดปีและยังมีลำน้ำอีกหลายแห่ง ซึ่งในจำนวนนี้มีฝายน้ำล้น จำนวน 12 แห่ง แต่ยังไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชนยังมีความต้องการให้สร้างเพิ่มอีก ส่วนลำคลองสาขานั้น ชุมชนต้องการให้มีการขุดลอกในส่วนที่ตื้นเขินเพื่อกักเก็บน้ำและใช้ลำน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อวิจารณ์

การศึกษาลักษณะโครงสร้างพื้นฐานและความคาดหวังของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ตำบลระเริง อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา แบ่งหัวข้อที่จะศึกษาเป็น 5 ตอน คือ ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือนตัวอย่าง การรวมกลุ่มและจุดเด่นของชุมชน ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน แผนงานพัฒนาชุมชนของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และแนวทางในการพัฒนาชุมชน

จากผลการศึกษาพบข้อมูลทั่วไปของครัวเรือนตัวอย่าง สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.72 คน/ครัวเรือน ส่วนใหญ่ที่อยู่ในวัยเด็กอายุ 1-15 ร้อยละ 31.92 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา ถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 18.70 ไร่ เอกสารสิทธิร้อยละ 66.66 เป็นเอกสาร ส.ป.ก. 4-01 พืชไร่ที่ปลูกมากที่สุดได้แก่ ข้าวโพด ไม้ผลที่ปลูกมากที่สุด ได้แก่ มะม่วง กลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ย 65,248.95 บาท/ครัวเรือน/ปี รายได้ส่วนใหญ่มาจากภาคเกษตร ขณะที่มียาจ่ายเฉลี่ย 60,143.95 บาท/ครัวเรือน/ปี ภาวะหนี้สินแต่ละครัวเรือนมีหนี้สินเฉลี่ย 48,464.83 บาท/ครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นหนี้ที่กู้จากกองทุนภายในหมู่บ้านมาเพื่อการลงทุนเป็นส่วนใหญ่

การที่พบว่าสมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่อยู่ในวัยเด็ก เพราะเด็กส่วนหนึ่งเป็นลูกหลานของแรงงานที่อพยพไปทำงานต่างถิ่น การอพยพแรงงานยังส่งผลให้เกิดปัญหาขาดแคลนแรงงานในภาคการเกษตร ส่วนปัญหาด้านการเกษตรอื่น ๆ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างคือขาดแคลนเงินทุน ปัจจัยการผลิตราคาแพง ขาดแคลนนํ้า ปัญหาโรคแมลงศัตรูพืช ซึ่งสอดคล้องกับที่ สมเจตน์ และ คณะ (2539) ศึกษาความต้องการพื้นฐานของโครงการพัฒนาชนบทแบบผสมผสานระดับตำบล ในตำบลโคกเจริญ อำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี พบว่าเกษตรกรในหมู่บ้านเป้าหมายพบปัญหาด้านการเกษตรคือ แหล่งน้ำ การตลาด เงินทุน แรงงาน การผลิตทางการเกษตร การใช้ประโยชน์และการถือครองที่ดินตามลำดับ

ปัญหาต่าง ๆ ในพื้นที่ จากการสัมภาษณ์ข้าราชการที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ และกลุ่มผู้นำได้ลำดับความสำคัญของปัญหาไว้ดังนี้ ปัญหาเรื่องเส้นทางคมนาคม การไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ที่เกิดปัญหานี้เพราะ ส.ป.ก. นครราชสีมายังออกเอกสาร ส.ป.ก. 4-01 ให้เกษตรกรไม่ครบ ประกอบกับช่วงที่เก็บข้อมูลมีนโยบายการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนของรัฐบาล ลงไปในพื้นที่ทำให้กลุ่มผู้ที่ยังไม่ได้เอกสาร ส.ป.ก. 4-01 เสียโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุน

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาลักษณะโครงสร้างพื้นฐานและความคาดหวังของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ตำบลละเรียง อำเภอน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อทราบลักษณะพื้นฐานและการประกอบอาชีพของเกษตรกรในพื้นที่ศึกษาและเพื่อทราบลักษณะโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนที่เป็นอยู่และโอกาสในการพัฒนา การศึกษาครั้งนี้แบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นและผู้นำชุมชน จำนวน 28 คน กลุ่มที่สองเป็น กลุ่มตัวอย่างจำนวน 95 ครัวเรือน จาก 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ 4 บ้านซับปลากั้ง และหมู่ 5 บ้านคลองกุ่ม เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยระเบียบวิธีทางสถิติ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าต่ำสุด (minimum) และค่าสูงสุด (maximum)

ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือนตัวอย่าง สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.73 คน/ครัวเรือน ส่วนใหญ่ที่อยู่ในพื้นที่จะเป็นเด็กและผู้สูงอายุ ร้อยละ 47.65 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา ถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 18.70 ไร่ เอกสารสิทธิร้อยละ 66.66 เป็น ส.ป.ก. 4-01 พืชไรที่ปลูกมากที่สุด ได้แก่ ข้าวโพด ไม้ผล ได้แก่ มะม่วง กลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ย 65,248.95 บาท/ครัวเรือน/ปี รายได้ส่วนใหญ่มาจากภาคเกษตร ขณะที่มียรายจ่ายเฉลี่ย 60,143.95 บาท/ครัวเรือน/ปี ภาวะหนี้สินแต่ละครัวเรือนมีหนี้สินเฉลี่ย 48,464.83 บาท/ครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นหนี้ที่กู้จากกองทุนภายในหมู่บ้าน มาเพื่อการลงทุนเป็นส่วนใหญ่

การรวมกลุ่ม จุดเด่นของชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น ร้อยละ 86.31 เป็นสมาชิกกลุ่ม แต่ส่วนใหญ่ทำกิจกรรมทางด้านการเงิน มากกว่าจะสนับสนุนให้เกิดความรู้ และประสบการณ์ สิ่งในกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเป็นจุดเด่นของชุมชน ได้แก่ ใกล้เคียงท่องเที่ยว ร้อยละ 30.53 ดินอุดมสมบูรณ์ ร้อยละ 17.83 และความสามัคคีของคนในชุมชน ร้อยละ 13.68 ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรได้รับการส่งเสริม ได้แก่ หัตถกรรมร้อยละ 53.68 การแพทย์แผนไทยร้อยละ 23.15

ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนด้านโครงสร้างพื้นฐานและคุณภาพชีวิต ที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเป็นปัญหาที่มีความสำคัญ ได้แก่ ปัญหาเรื่องถนน ร้อยละ 43.16 โทรศัพท์ 23.15 และการเจ็บป่วย ร้อยละ 15.79 ตามลำดับ ปัญหาด้านการเกษตร ได้แก่ ปัญหาขาดเงินทุน ร้อยละ 33.53 ขาดแคลนแหล่งน้ำ ร้อยละ 22.11 และปัจจัยการผลิตราคาแพง ร้อยละ 20.00 ปัญหาการเจ็บป่วย โรคที่พบกันมาก

ได้แก่ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ร้อยละ 18.18 และโรคเกี่ยวกับความดันโลหิต ร้อยละ 16.36 โรคหัวใจ ร้อยละ 12.12 โรคอื่นๆ ได้แก่ โรคต่อหีน โรคอัมพาต โรคเกา โรคภูมิแพ้ โรคผิวหนัง โรคไต โรคกระดูกพรุน ไชข้อเสื่อม หมอนรองกระดูกทับเส้นประสาท โรคไชนัส ร้อยละ 25.45

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาลักษณะพื้นฐานและการประกอบอาชีพของเกษตรกร ลักษณะโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนที่เป็นอยู่และโอกาสในการพัฒนาในเขตปฏิรูปที่ดิน ตำบลละเรียง อำเภอน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา จากผลการศึกษาผู้วิจัยขอเสนอข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์กับชุมชน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา หรือเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ชุมชนควรจัดทำข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ลักษณะโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนที่ทั้งในลักษณะรายบุคคลหรือครัวเรือน และภาพรวมของชุมชน เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาชุมชนหรือเพื่อเตรียมรองรับโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของภาครัฐ ที่จัดลงในพื้นที่มาอย่างรวดเร็วและตลอดเวลา
2. การกำหนดแผนพัฒนาและการพัฒนา ควรทำลักษณะบูรณาการเพื่อจะได้ไปในทิศทางเดียวกันและไม่เกิดการซ้ำซ้อนการทำงาน โดยให้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นศูนย์กลางของการจัดทำแผน โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐคอยเป็นพี่เลี้ยง
3. การบริหารจัดการกลุ่มต่าง ๆ ควรกระจายให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการเป็นประธานหรือคณะกรรมการอย่างทั่วถึง เป็นการฝึกให้มีการเรียนรู้และทำงานร่วมกัน ตลอดจนเพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการทำงาน หากกลุ่มหรือกรรมการดำเนินงานขาดความรู้ประสบการณ์ด้านใด ควรมีการพัฒนาให้เกิดความรู้ความชำนาญในการทำงาน เพื่อเป็นประโยชน์ในการทำงานของกลุ่มต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. หน่วยงานพัฒนาควรวางแผนการทำงานแบบบูรณาการ เพื่อที่การทำงานในพื้นที่จะได้สอดคล้องและมีความเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน มีการกำหนดเป็นแผนแม่บทระยะยาว ทั้งเรื่องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน งานพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาการผลิตทั้งในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร เน้นให้มีการเพิ่มมูลค่าผลผลิต การแปรรูป การตลาด มีการนำศักยภาพด้านต่าง ๆ ของพื้นที่มาประกอบการวางแผน ทั้งนี้ควรให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนดังกล่าว เพื่อให้แผนพัฒนาตรงกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

2. ตำบลละเรียงยังมีการพัฒนาทางด้านโครงสร้างพื้นฐานไม่ดีพอ โดยเฉพาะเส้นทางคมนาคม ดังนั้นในการวางแผนการพัฒนาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาในเรื่องดังกล่าวก่อน แต่เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลละเรียงมีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณ การพัฒนาควรมีการประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) หรือการพัฒนาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

3. ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ควรให้มีการเตรียมความพร้อมของคนก่อน เพราะการพัฒนาที่ผ่านมาไม่มีการเตรียมความพร้อมของคน ทำให้โครงการพัฒนาไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

1. จากการที่เกษตรกรบางส่วนยังไม่ได้รับเอกสาร ส.ป.ก. 4-01 ส.ป.ก. นครราชสีมา ควรเร่งออกเอกสารสิทธิ์ให้แก่เกษตรกร เพราะปัจจุบันรัฐบาลเปิดโอกาสให้เกษตรกรนำเอกสาร ส.ป.ก. 4-01 ไปเป็นหลักทรัพย์ในการขอสินเชื่อจาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรได้ ส.ป.ก. กำหนดแผนด้านการจัดที่ดินทั่วประเทศให้แล้วเสร็จภายในปี 2551 ดังนั้นบทบาทต่อไปของ ส.ป.ก. ควรให้ความสำคัญกับการติดตามการใช้ประโยชน์ในที่ดินที่ได้จัดให้เกษตรกร เพื่อจะได้มีการใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ และป้องกันการเปลี่ยนสิทธิ นอกจากนี้การติดตามการทำประโยชน์ยังเป็นการคุ้มครองพื้นที่เกษตรอีกทางหนึ่งด้วย

2. เขตปฏิรูปที่ดินส่วนใหญ่ในอดีตเป็นพื้นที่ป่าไม้มาก่อน ต่อมามีการบุกรุกเพื่อทำการเกษตร ดังนั้นพื้นที่บางส่วนของเขตปฏิรูปที่ดินจะติดกับพื้นที่ป่าไม้ ส.ป.ก. ควรมีการส่งเสริมให้มีการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อเป็นการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม ตลอดจนเกษตรกรสามารถนำไม้มาใช้ประโยชน์ได้โดยไม่ต้องมีการตัดต้นไม้ในป่าธรรมชาติ ซึ่งเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

ข้อเสนอแนะสำหรับเกษตรกร

1. จากการศึกษาในตำบลระเรังมีกลุ่ม/กองทุนต่างๆ จำนวนมาก หากมีการพัฒนากลุ่ม/กองทุน ที่มีอยู่เพื่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการผลิต การเป็นแหล่งเงินทุนและแหล่งความรู้ ที่อยู่ในชุมชนจะทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้และความเข้มแข็งของชุมชน หากเป็นเช่นนี้ชุมชนสามารถเชื่อมโยงกับกลุ่ม/กองทุนนอกชุมชนได้ ก็จะเกิดเป็นเครือข่ายของการพัฒนาและการเรียนรู้ที่ดีต่อไป

2. การบริหารงานของกลุ่ม/กองทุน ควรมีการผลักดันหมุนเวียนคณะกรรมการในการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม และฝึกคนรุ่นใหม่ให้ร่วมทำงานในลักษณะคู่ขนานเพื่อจะได้เป็นตัวแทนในการทำงานในอนาคตต่อไป

3. ควรมีการปรับรูปแบบการผลิตทางการเกษตร ให้มีความหลากหลายและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ เพราะจากการศึกษาเกษตรกรจะมีรูปแบบการผลิตเพียงอย่างเดียว หากสามารถปรับให้มีการผลิตให้มีความหลากหลายมากขึ้น จะช่วยลดความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ รูปแบบการผลิตอาจใช้แบบวนเกษตร เกษตรผสมผสาน ฯลฯ

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กัสดาล สวัสดิชัย และ จำลอง พุฒซ้อน. 2545. การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนในการพึ่งตนเอง.

กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการเกษตร.

กรมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2544. รายงานการสัมมนา ระบบ

เกษตรแห่งชาติ เรื่องระบบเกษตรเพื่อการจัดการทรัพยากรและพัฒนาองค์การชุมชนอย่าง
ยั่งยืน ครั้งที่ 115-17 พฤศจิกายน 2543. ขอนแก่น: หจก.ขอนแก่นการพิมพ์.

กรมพัฒนาที่ดิน. 2548. รายงานการจัดการทรัพยากรดินเพื่อการปลูกพืชเศรษฐกิจหลักตาม

กลุ่มดิน เล่มที่ 2 ดินบนพื้นที่ดอน. กรุงเทพมหานคร: กรมพัฒนาที่ดิน

กองวิชาการและแผนงาน. 2520. โครงการปฏิรูปที่ดินป่าน้ำเขียว-ป่าเขาภูหลวง อำเภอ

วังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อ
เกษตรกรรม

_____. 2543. สถิติเกี่ยวกับประชากรของประเทศไทย ปี 2543. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน
การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม.

_____. 2546. สรุปผลการดำเนินงานปฏิรูปที่ดินของสำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดนครราชสีมา.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม.

จำลอง โพธิ์บุญ. 2545. “ความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม”

วารสารพัฒนบริหารศาสตร์. ปีที่ 42 (4).

ฉวีวรรณ สุวรรณศักดิ์. 2546. ความคาดหวังของผู้นำชุมชนที่มีต่อโรงเรียนในการพัฒนาชุมชน.

กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชาญชัย อาจินสมาจาร. 2535. พฤติกรรมในองค์การ. กรุงเทพมหานคร: สหมิตรออฟเซต.

ถวิล ธาราโกชน. 2532. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร: โอ เอส พริ้นติ้ง เฮ้าส์.

ธรรมศักดิ์ วิชาศักดิ์. 2546. การติดตามการทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดินป่าเขาภูหลวงจังหวัด
นครราชสีมา. นครราชสีมา: สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดนครราชสีมา.

บุรณี ศุภศิลป์. 2547. ความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการ
พัฒนาคุณภาพชีวิต อำเภอน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประสาน มาลากุล ณ อยุธยา. 2531. รายงานวิจัยเรื่องค่านิยมและความคาดหวังของเยาวชนไทย.
กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปรีชาญ์ สามารถ. 2546. ความคาดหวังของชุมชนท้องถิ่นต่อป่าชุมชนในจังหวัดเพชรบูรณ์.
กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เพชร หาลาภ. 2538. ความคาดหวังของผู้บังคับบัญชาระดับกลางที่มีต่อการปฏิบัติงาน
ของผู้บังคับบัญชาระดับล่าง ในโรงงานอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติก. กรุงเทพมหานคร:
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ไพฑูรย์ เจริญพันธุ์วงศ์. 2530. พฤติกรรมองค์การและการบริหาร. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

วรเวทย์ ชำนาญลักษณ์. 2540. การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หลักการและหลักการดำเนินงาน.
เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาการปฏิรูปที่ดิน ณ วิทยาลัยกองทัพบก. (อัครา)

วีระชัย นาควิบูลย์วงศ์, จักรี รามะนา, บุญช่วย อยู่ชัยศรี, ถาวรศักดิ์ พึ่งอุดม, สมชาย คำชู,
เสวกศิลป์ ส่องแสงจันทร์ และ งามกรานนท์ชัย. 2533. การเปลี่ยนแปลงสิทธิการ
เข้าทำประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานการ
ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม.

สถาบันราชภัฏนครราชสีมา. 2544. โครงการศึกษาเขตเศรษฐกิจเกษตรจำเพาะวังน้ำเขียวเพื่อผลิต
ผลผลิตการเกษตรทั้งเมืองหนาว. นครราชสีมา: สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.

สันติชัย คำสมาน. 2534. ความคาดหวังของศึกษาธิการอำเภอกับผู้ประสานงานการศึกษา
โรงเรียนอำเภอเกี่ยวกับการบริหารงานการศึกษาโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร:
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุทธิพร จิระพันธุ์. 2540. การปฏิรูปที่ดินในประเทศไทย. (พิมพ์ครั้งที่สี่) กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม.

สุณีย์ ชีรดากร. 2525. ประสบการณ์เดิมกับความคาดหวัง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการ
ศาสนา.

สุรางค์ จันทน์เอม. 2524. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดอักษรบัณฑิต.

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดนครราชสีมา. 2544. รายงานประจำปีสำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัด
นครราชสีมา 2544. นครราชสีมา: สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดนครราชสีมา.

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. 2520. โครงการปฏิรูปที่ดินป่าวังน้ำเขียว-ป่าเขาภูหลวง
อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพมหานคร: กองวิชาการและแผนงาน.

_____. 2539. รายงานประจำปี 2539. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อ
เกษตรกรรม.

_____. 2543. 25 ปีปฏิรูปที่ดิน 6 มี.ค. 43. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อ
เกษตรกรรม.

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังน้ำเขียว. 2546. แผนพัฒนาอำเภอวังน้ำเขียว พ.ศ. 2546.
นครราชสีมา: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังน้ำเขียว.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2545. สถิติการเกษตรของประเทศไทยปีการเพาะปลูก 2544/45.

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2540. รายงานผลการสำรวจการย้ายถิ่นของประชากร พ.ศ. 2540.

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

อภัสศิริ สาระโกเศศ. 2546. ความคาดหวังของเกษตรกรต่อบทบาทในการพัฒนาการเกษตรของ

องค์การบริหารส่วนตำบลคมบาง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี. กรุงเทพมหานคร:

วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

องค์การบริหารส่วนตำบลละเรียง. 2546. แผนพัฒนาตำบลละเรียง พ.ศ. 2546. นครราชสีมา:

องค์การบริหารส่วนตำบลละเรียง. (อัดสำเนา)

Finn, D. 1962. **The Corporate Oligarchy**. New York: Simon and Schuster.

Getzels, Jacob W., James M. Liphan and Ronall F, Campbell. 1964. **Education Administration: as a Social Process Theory**. New York: Harper and Row.

Murray, H. A. 1968. **Exploration in Personality**. New York: Science Edition, Inc.

ภาคผนวก

หมายเลขแบบสอบถาม.....

แบบสัมภาษณ์เกษตรกรเรื่องการศึกษาลักษณะโครงสร้างพื้นฐานและความคาดหวังของเกษตรกร ในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลระเริง อำเภอลำลูกเกด จังหวัดนครราชสีมา

บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบลระเริง อำเภอลำลูกเกด จังหวัดนครราชสีมา

ชื่อผู้สัมภาษณ์.....

วันที่สัมภาษณ์.....เดือน.....พ.ศ. 2546

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคม

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....อายุ.....ปี

2. การศึกษาของผู้ให้สัมภาษณ์

☐ ชั้นประถม ☐ ชั้นมัธยมต้น ☐ ชั้นมัธยมปลาย ☐ อื่นๆ ระบุ.....

3. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน (เฉพาะที่อยู่บ้านปัจจุบัน)

ลำดับที่	เพศ ^A	อายุ (ตามจริง)	การศึกษา ^B	งานที่ทำ ^C
คนที่ 1				
คนที่ 2				
คนที่ 3				
คนที่ 4				
คนที่ 5				
คนที่ 6				
คนที่ 7				
คนที่ 8				
คนที่ 9				
คนที่ 10				

A เพศ 1 = ชาย 2 = หญิง

B การศึกษา 1 = ประถม 2 = มัธยมต้น 3 = มัธยมปลาย 4 = อนุปริญญา 5 = ปริญญาตรี 6 = อื่นๆ ระบุ

C งานที่ทำ 1 = ทำเกษตรอย่างเดียว 2 = ทำเกษตรเป็นครั้งคราว 3 = ทำอย่างอื่นที่ไม่ใช่เกษตร 4 = ไม่ทำงาน

4. ท่านมีที่ดินเพื่อการเกษตรทั้งหมดจำนวน.....แปลง รวม.....ไร่

ลำดับที่	จำนวน (ไร่)	เอกสารสิทธิ ^A	การได้มาของที่ดิน ^B	การเข้าทำประโยชน์ ^C	ใช้ทำประโยชน์ ^D
แปลงที่ 1					
แปลงที่ 2					
แปลงที่ 3					
แปลงที่ 4					
แปลงที่ 5					

A เอกสารสิทธิ	1 = โฉนด	2 = นส.3	3 = สปก.4-01	4 = สค.1	5 = อื่นๆ (ระบุ)		
B ใช้ทำประโยชน์	1 = ทำเอง	2 = ให้เช่า	3 = ให้ทำฟรี	4 = ทิ้งว่าง	5 = อื่นๆ (ระบุ)		
C การได้มาของที่ดิน	1 = บุกเบิกพร้อมพ่อแม่	2 = บุกเบิกเอง	3 = ซื้อจากบุคคลอื่น	4 = ได้รับมรดก	5 = ทำให้ฟรี	6 = ทิ้งว่าง	7 = อื่นๆ (ระบุ)
D ใช้ทำประโยชน์	1 = ที่อาศัย	2 = ที่นา	3 = ที่ไร่	4 = ไม้ผล, ผัก	5 = เลี้ยงสัตว์	6 = อื่นๆ (ระบุ)	

5. จำนวนผลผลิต จำนวนผลผลิตที่ขาย รายได้เป็นเงินสดสุทธิจากการขายผลผลิตพืช ในปีการเพาะปลูกที่ผ่านมา

แปลงที่	ประเภทพืช	ชื่อพืชที่ปลูก	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตที่ได้ทั้งหมด	ค่าลงทุนในการผลิต (บาท)	ราคาขาย/หน่วย (บาท/หน่วย)	รายได้เป็นเงินสดสุทธิ (บาท/รอบการผลิต)
แปลงที่ 1	พืชหลัก						
	พืชรอง						
แปลงที่ 2	พืชหลัก						
	พืชรอง						
แปลงที่ 3	พืชหลัก						
	พืชรอง						
แปลงที่ 4	พืชหลัก						
	พืชรอง						
แปลงที่ 5	พืชหลัก						
	พืชรอง						

6. ปัจจุบันครอบครัวยังเลี้ยงสัตว์หรือไม่ ☐ ไม่เลี้ยง ☐ เลี้ยง (ถามต่อ 6.1-6.2)

6.1 สัตว์ที่เลี้ยง..... จำนวน.....ตัว

6.2 รายได้เป็นเงินสดสุทธิจากการเลี้ยงสัตว์.....บาท (ในรอบปีที่ผ่านมา)

ตอนที่ 2 ด้านเศรษฐกิจ

7. รายได้เป็นเงินสดนอกการเกษตรของคนในครอบครัว

7.1 รับจ้าง

- รับจ้างในการเกษตรบาท/เดือน

- รับจ้างนอกการเกษตรบาท/เดือน

7.2 ลูกจ้างรายเดือน

- รับราชการบาท/เดือน

- ทำงานเอกชนบาท/เดือน

- เงินตอบแทนอื่นๆบาท/เดือน

7.3 ค่าขายเบ็ดเตล็ดบาท/เดือน

7.4 งานหัตถกรรม/ช่างฝีมือบาท/เดือน

7.5 อื่นๆ

- เช่าที่ดินบาท/เดือน

- เงินช่วยเหลือจากบุตรหรือญาติบาท/เดือน

8. ปัจจุบันครอบครัวท่านมีเงินออมหรือไม่ ☐ ไม่มี ☐ มีจำนวน.....บาท

9. สถานที่ฝากเงินออม ☐ กลุ่ม.....(ระบุ) ☐ ธนาคาร ☐ อื่นๆ (ระบุ).....

(ตอบได้หลายข้อ)

10. ปัจจุบันครอบครัวท่านมีหนี้สินหรือไม่ ☐ ไม่มี ☐ มีจำนวน.....บาท (ถามต่อข้อ 11)

11. แหล่งเงินกู้ ☐ ธกส. ☐ ธนาคารอื่น ☐ กลุ่มต่างๆ
☐ เอกชน ☐ อื่นๆ (ระบุ)..... (ตอบได้หลายข้อ)

12. ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน/เดือน จำนวน.....บาท

ตอนที่ 3 ปัญหาและการช่วยเหลือ

13. ในชุมชนมีปัญหาที่สำคัญที่สุดที่ชุมชนต้องการให้แก้ไข (จัดลำดับ 1,2,3,4,...)

- ☐ น้ำดื่ม ☐ โอกาสในการศึกษาต่อ
☐ โทรศัพท์ ☐ ไฟฟ้า
☐ ถนนหนทาง ☐ การเจ็บไข้ได้ป่วย
☐ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ☐ อื่นๆ (ระบุ).....

14. ปัญหาในการประกอบอาชีพการเกษตรตามลำดับความสำคัญ(จัดลำดับ 1,2,3,4,...)

1.
 2.
 3.
 4.
 5.

15. ปัญหาการเจ็บไข้ของคนในครอบครัว ☐ มี (ระบุโรค.....) ☐ ไม่มี

16. โอกาสในการเรียนต่อสำหรับลูกหลาน ☐ มี ☐ ไม่มี (ระบุสาเหตุ.....)

17. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันหรือไม่ ☐ เป็น (ถามต่อข้อ 17.1-17.5) ☐ ไม่เป็น (ถามต่อข้อ 17.6)

17.1 ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มใดบ้าง(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ กองทุนหมู่บ้าน
☐ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
☐ กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์
☐ กลุ่มสตรีแม่บ้าน
☐ กลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ
☐ อื่นๆ (ระบุ).....

17.2 ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม/สถาบันอย่างไรบ้าง

1.
2.
3.

17.3 อายุของกลุ่มที่ท่านเป็นสมาชิก

- ☐ 1-3 ปี ☐ 4-6 ปี ☐ 7-9 ปี ☐ มากกว่า 9 ปี

17.4 จำนวนสมาชิกของกลุ่ม

- ☐ เพิ่มขึ้น ☐ คงที่ ☐ ลดลง

17.5 การทำกิจกรรมของกลุ่ม

- ☐ ทำอย่างต่อเนื่องตลอดปี ☐ นานๆ ครั้ง ☐ ไม่ได้ทำกิจกรรม

17.6 ท่านมีความต้องการเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันหรือไม่

- ☐ ต้องการเหตุผล.....
- ☐ ไม่ต้องการเหตุผล.....

18. กลุ่ม/สถาบันที่ท่านอยากให้จัดตั้งขึ้นใหม่ในหมู่บ้าน.....

19. ปัจจุบันท่านคิดว่าในชุมชนมีความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินหรือไม่

- ☐ ปลอดภัย ☐ ไม่ปลอดภัย (ถามต่อ 19.1)

- 19.1 เรื่องที่ไม่ปลอดภัย ☐ การลักขโมย ☐ อุบัติเหตุ
- ☐ ภัยธรรมชาติ ☐ ด้านอื่น (ระบุ.....)

20. ท่านได้มีส่วนในการแก้ปัญหาของชุมชนหรือไม่ ☐ มี (ถามต่อ 20.1) ☐ ไม่มี

20.1 การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาคือ

1.
2.
3.

21. จุดเด่นของหมู่บ้านได้แก่ (จัดลำดับ 1,2,3,4,...)

- ☐ โกลีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ☐ ดินอุดมสมบูรณ์ ☐ น้ำอุดมสมบูรณ์
- ☐ ความสามัคคี ☐ ความมีน้ำใจของผู้คน ☐ มีผู้นำที่เข้มแข็ง
- ☐ อื่นๆ (ระบุ).....

22. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีในหมู่บ้าน (จัดลำดับ 1,2,3,4,...)

- ☐ ศิลปะพื้นบ้าน เช่น หมอเพลง นักดนตรีไทย การเล่นพื้นบ้าน
- ☐ หัตถกรรมท้องถิ่น เช่น การจักสาน ทอผ้า
- ☐ แพทย์แผนไทย
- ☐ มีแหล่งสมุนไพร
- ☐ อื่นๆ ระบุ.....

Copyright 1994 Land Development Department

ตารางทางเลือกการปลูกพืชเศรษฐกิจ
ตำบลระเริง อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

กลุ่มชุดดิน	ทางเลือกการปลูกพืช										
	ข้าว	ข้าวโพด	ถั่วเหลือง	พืชผัก	มะม่วง	มันสำปะหลัง	ยางพารา	ยูคาลิปตัส	ส้ม	สับปะรด	อ้อย
29	2w	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
29B	2t	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
31B	2t	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
35D/RL	3t	2t	2t	2t	1t	2t	1t	1t	1t	2t	2t
40B	3t	1s	1s	1s	1	1s	1	1	1	1s	1s
46C	3t	2g	2g	2g	2g	2g	2g	1	2g	2g	2g
46C/46D/RML	3t	2g	2g	2g	2g	2g	2g	2	2g	2g	2g
46D	3t	2t	2t	2t	2g	2t	2g	1t	2g	2g	2g
46E	3t	3t	3t	3t	2t	3t	3t	2t	2t	3t	3t
47C/RML	3t	2g	2g	2g	2g	2g	2g	2g	2g	2g	2g
47D/RL	3t	2t	2t	2t	2g	2t	2g	2g	2g	2t	2t
48B	3t	2g	2g	2g	2g	2g	2g	1g	2g	1g	2g
48C	3t	2g	2g	2g	2g	2g	2g	1g	2g	1g	2g
48C/RL	3t	2g	2g	2g	2g	2g	2g	1g	2g	1g	2g
48D	3t	2t	2t	2t	2g	2t	2g	1g	2g	2t	2t
48E	3t	3t	3t	3t	2t	3t	2t	2t	2t	3t	3t
52	2w	2g	2g	2g	2k	1g	3k	1	2k	2k	1g
52B	3t	2g	2g	2g	2g	2g	2g	2g	2g	1	2g
52C	3t	2g	1t	2g	2g	2g	3k	2g	2g	1t	2g
55B	2t	1	1	1	1	1	2g	1	1	1	1
55C	3t	1t	1t	1t	1	1t	2g	1	1	1t	1t
55E	3t	2t	3t	3t	2t	3t	2t	2t	2t	3t	3t
56C	3t	1t	1t	1t	1	1t	2g	1	2g	1t	1t
56C/RL	3t	1t	1t	1t	1	1t	2g	1	2g	1t	1t
62	3t	3t	3t	3t	3t	3t	3t	3t	3t	3t	3t

ระดับความเหมาะสม

- 1 = ดินมีความเหมาะสม
2 = ดินไม่ค่อยเหมาะสม
3 = ดินไม่เหมาะสม

ข้อจำกัดของดิน

- a = มีปัญหาความเป็นกรดของดิน
b = ความหนาของวัสดุที่เหมาะสม
c = มีปัญหาดินที่ชั้นดานแข็ง
d = การระบายน้ำเร็ว
e = มีปัญหาการชะล้างพังทลายของดินผิวหน้าดิน
f = มีปัญหาน้ำท่วมทำให้พืชเสียหายในฤดูฝน
g = มีปัญหาเศษหินลูกรังปะปนมาก
h = มีปัญหาดินชั้นแฉะเกินไป
j = มีปัญหาเป็นกรดจัดเนื่องจากจาโรไซต์อยู่ในชั้นดินระดับต้น
k = มีปัญหาดินมีปฏิกิริยาเป็นด่าง
l = ศักยภาพในการยึดและหดตัวของดิน
m = มีปัญหาพืชผักขาดแคลนน้ำ
o = มีปัญหาดินเป็นดินเชิงอินทรีย์
p = การมีก้อนหิน
q = ความลึกถึงชั้นทรายหรือกรวด
r = มีปัญหาดินมีหินโผล่ยากแก่การไถพรวน
s = มีปัญหาเนื้อดินหรือโครงสร้างไม่เหมาะสม
t = สภาพภูมิประเทศไม่เหมาะสม
u = การยึดตัวในขณะดินชื้น
w = มีปัญหาดินมีกขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งปลูก
x = มีปัญหาดินที่มีเกลือหรือดินเค็ม

งานพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการจัดทำแผนงานและโครงการ
กองแผนงาน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

<http://www.ddd.go.th> ; www.gisservice.net

E-mail: ddd_gis@hotmail.com Tel. 0-2941-2131

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 โดยกรมพัฒนาที่ดิน ห้ามทำซ้ำคัดลอกหรือส่งต่อให้ผู้อื่น

Copyright 1994 Land Development Department